

Gönderim Tarihi: 20.12.2020

Kabul Tarihi: 23.02.2021

CEZAEVİNDE ANNE OLMAK

To be a Mother Behind Bars

Nuran TUNCER

Makale katkı payı oranı: %55

Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, nurantuncer72@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-8748-5084

Neslihan AVCI

Makale katkı payı oranı: %45

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi,
navister@gmail.com,
ORCID ID: 0000 0001 7988 3923
Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Bu araştırma Türkiye’de cezaevinde çocuklarıyla kalan kadınların annelik deneyimlerine odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı, bu kadınların cezaevinde kalışları sırasında annelik rolünü hangi şartlarda nasıl deneyimledikleri ve nasıl tanımladıkları üzerine nitel bir analiz yapmaktır. Çalışmanın katılımcılarını, Temmuz 2015 yılında Adalet Bakanlığı’na bağlı bir Kadın Kapalı Ceza İnfaz kurumunda kalan tutuklu annelerin içinden çocukları cezaevinde bir anaokuluna devam eden 24 anne oluşturmuştur. Katılımcılar, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalardaki temel veri toplama araçlarından biri olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmelerde, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmeler birinci araştırmacı tarafından cezaevinin kütüphanesinde, bir infaz koruma memurunun eşliğinde her anneyle birebir görüşülerek toplanmıştır. Annelerin anneliğe ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, veri analizleri sonucunda; annelik kavramı, annelerin çocuğuyla birlikte cezaevinde kalma nedenleri, çocukla cezaevinde kalmanın avantajları ve dezavantajları ile anne olarak cezaevindeki hakları ve beklentileri olmak üzere dört ana tema altında toplanmıştır. Çalışmaya katılan annelerin cezaevinin şartlarından ve yanlarında kalan çocuğun varlığından kaynaklanan sayısız zorluklar yaşamalarına karşılık, çocuğun yanında olmasından güç aldığı bulunmuş ve gerekli öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Cezaevi, Cezaevinde anne/annelik, Cezaevinde çocuk, Cezaevinde /Hapishanede annelik, Çocuk, Tutuklu/Mahkûm Anne, Cezaevi Anaokulu

Abstract

This study focuses on the mothering experience of the women in prison in Turkey with their children. The aim of the study is to do a qualitative research how these female prisoners describe motherhood, and under what conditions they perform this role during their imprisonment. The subjects of the study are the 24 mothers of the inmates who were serving in a women’s closed prison subordinate to the Ministry of Justice in July, 2015, and whose children attended the prison nursery. These subjects were chosen by the

purposeful sampling method. The face-to-face interview method, one of the data collection tools, was used in the study. During the interviews, the data were collected through the semi-structured interview forms. In addition, the data were collected by the primary researcher interviewing with each mother one by one accompanied by a warden. As a result of data analysis, the findings obtained through the inmate mothers' views on mothering were classified by the four main themes: motherhood concept, the reasons for being imprisoned with their children, the advantages and the disadvantages of serving with their children, their rights as a prisoner and expectations. It was found out that the inmate mothers participating in the research experienced numerous troubles arising from both the prison conditions and from the presence of the children with them; however, it was clearly seen that they took strength from having their children with them. In accordance with these findings, the necessary suggestions were made.

Keywords: Prison, Mother in prison/Jail, Children in prison, Motherhood in prison, Child, Parental prisoners, Prison Kindergarten.

1. GİRİŞ

Gebelik, doğum ve annelik; başta kadın olmak üzere bütün aileye sevinç getiren doğal bir süreçtir (Liamputtong, 2006; 2007; Hoang ve Kilpatrick, 2009; Murray ve dig., 2010. Akt: Benza ve Liamputtong, 2014). Doğal bir sistem olan ailenin her bir parçası bir diğer parçasını etkilemektedir (Goldenberg ve Goldenberg, 1991; Levi, 1986; Riley, 1990). Ancak hepsinden bağımsız olarak annelik, hamilelikle başlayan ve biyolojik bir değişimle beraber duygusal bir deneyimi de içeren, doğum sonrasında kültürel olarak belirlenmiş sorumluluklar barındıran bir kimliktir. Sadece kişinin kendi benliğiyle ilişkisinde değil, kişinin ertelenemez sorumluluğunu üstlendiği başkasıyla-bebekle olan ilişkisi için de bu kimlik oluşur. Miller (2010: 33) anneliğin kapsamını “Bedene ait bir deneyimi, kültürel olarak belirlenmiş sorumluluk duygularını ve bir bebeğin ihtiyaçlarını karşılayabilmeyi içerir” olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda annelik, bireysel ve toplumsal yaşam için varoluşsal olup, hayatı teşvik etmek ve yaşamı korumak anlamlarına gelmektedir (Heidinger, 2008: 178-179). Çocuğun varlığı ile başlayan sosyolojik, fizyolojik ve duygusal bir bütünlük (Türkdoğan, 2013: 37) olarak devam eden bir süreçtir. Annelik yapma isteği bir varlığı dünyaya getirme ve o varlığın fizyolojik ve psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılamayı gerektirmektedir. Ancak toplumların anne-babalıkla ilgili farklı görüş ve inançları mevcuttur. Bu görüş ve inançlar toplumdan topluma farklılık göstermekte ve onların iyi birer ebeveyn olma hakkındaki düşüncelerini etkilemektedir (Kaynak ve Temel, 2016). Öte yandan annenin çocuğunun yaşamındaki önemi konusunda tüm toplumlar hemfikirdir (Arendell, 2000; Young, 2011).

Annelik aynı zamanda bir rol kimliği olarak da kavramlaştırılabilir. Mead’e göre (1934), kimliğin bir parçası olarak roller başkalarının bizden

beklentilerine uyum göstermek ve davranışlarımızı buna göre ayarlamaktır. Birey toplumsallaşmanın sonucu olarak birçok rol üstlenir ve bu rollere göre dünyayı değerlendirir. Kişi karmaşık sosyal durumları okur ve hangi hareket biçimi uygunsa ona göre davranır. Aynı zamanda başkalarının kişiden beklentilerine uyum göstermek ve davranışlarını buna göre ayarlamakla da roller şekillenir. (akt: Özkalp, 2004). Buna göre annelik; bireysel yönü olan, kişiler arası ilişkileri etkileyen, nesiller açısından ve mesleki açıdan etkileri olan geniş bir kimliktir (Laney ve ark., 2015). Kadınların annelikle ilgili geliştirdikleri olumlu bakış açıları annelik kimliğinin olumlu kurulumuna işaretler. Çalışmalar kadınların hamilelik öncesi sosyal kimliklerinin bazılarının yitirildiğini, bazılarının zayıfladığını ve bazılarının da yeniden düzenlendiğini göstermektedir. Yeni bir kimlik olarak edinilen annelik kimliğinin yetişkin kimliğini geliştirdiği ve insan ilişkilerini olumlu yönde etkilediği de incelenen çalışmalardan elde edilen çıkarımlardan biridir (Coşkun, 2018). Welldon anneliğin doğasının kadınlıkla bağlantılı olduğu varsayımından hareketle; anneliğin biyolojik, fiziksel, duygusal, hormonal, sosyal ve kültürel etkenlerle iç içe olup kadınlığı annelikten ayırmanın zor olduğunu söylemektedir (Akt: Burç, 2015: 5). Anneliğin kadının kendi benlik duygusu içinde derin anlamları vardır. Miller (2010: 33-34) kadın olarak kimliği oluşturan pratik edilmiş, cinsiyetlendirilmiş ve bedenleşmiş benliğe anne olmanın getirdiği deneyimler tarafından meydan okunduğunu ve anne olan kadınların yeni bir sosyal benliği zamanla öğrenmeleri gerektiğini savunur. Ancak annelik kimliği, annelik koşullarını oluşturmada önemli bir yere sahip olmasına karşılık annelik koşulları her daim ihtiyaca göre düzenlenebilecek veya oluşturulabilecek bir durum olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Cezaevi koşullarında annelik yapmak bunlardan biridir. Cezaevlerinde yaşamın cinsiyete bakılmaksızın bütün bireyler için güç olduğu söylenebilir. Ancak mahkûm olan bireyin anne olması ve çocuğunun da onunla kalması durumunda ise daha da güçleşeceği tahmin edilmektedir. Bir yetişkin için bile yaşamın oldukça güç olduğu ceza ve tutuklevlerinde doğan, çeşitli sebeplerden dolayı onlara bakacak başka kimsesi olmadığı için annesi ile birlikte yaşamak zorunda kalan çocukların varlığının göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir (Giray ve Haznedaroğlu, 2012: 5-6). Çünkü 2016 Aralık sonu itibarıyla Türkiye'de ceza infaz kurumunda 201.139 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. Bunların 8.315'i kadın hükümlü ve tutuklu olup bu oran toplam hükümlü ve tutuklu sayısının %4, 1'lik kısmını oluşturmaktadır. Ceza infaz kurumlarında annelerinin yanında kalan 0-6 yaş arası çocuk sayısı ise 529'dur. Avrupa'da da durum farklı değildir. Mayıs 2009'da İngiltere'nin yayınladığı araştırma sonuçlarına göre tutuklu

kadınların yarısı annedir (United Kingdom Ministry of Justice, 2009). ABD’de 1993 yılı verilerine göre ceza infaz kurumlarında yaklaşık olarak 90.000 kadının bulunduğu; bu kadınların da %75’inden daha fazlasının anne olup, çocuklarından ayrı oldukları ifade edilmektedir (Myers, Smarsh, Amlund Hagen ve Kennon, 1999). Avustralya’da çocukların %5’i yaşam boyunca bir ebeveyninin mahkûmiyet durumu ile karşılaşmaktadır (Flynn, Barlett, Arias, Evans ve Burgess, 2015). Türkiye’de ise Adalet Bakanlığı’nın kayıtları incelendiğinde 8 kadın kapalı cezaevi bulunduğu ve bu cezaevlerinde kalan kadın tutukluların çocukları için 11 adet anaokulu /kreş yer aldığı görülmüştür. (Adalet Bakanlığı 2016 raporu).

İlgili alan yazın incelendiğinde ise çocuğun yaşamında böylesine önemli olan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarıyla ilgili olarak farklı kültürler ve gruplar üzerinde yapılan çeşitli araştırmalar (Fung ve Lau, 2009; Linhout, Markus, Hoogendijk, Borst, Maingay, Spinhoven, Dyck ve Boer, 2006; Mahmood, 1980; Kaynak ve Temel, 2016; Özyürek, 2004; Tulviste ve Ahtonen, 2007) bulunmasına karşın, cezaevi ortamına gözlerini açan ya da bu ortamda anneleriyle birlikte kalmak zorunda kalan ve erken çocukluk dönemini bu ortamda geçirmek durumunda olan bu çocuklara hangi koşullarda ve nasıl annelik yapıldığına dair fazla araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu araştırma Türkiye’de cezaevinde çocuklarıyla kalan kadınların annelik deneyimlerine odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı, bu kadınların tutuklu oldukları sırada annelik rolünü hangi şartlarda nasıl deneyimledikleri ve annelik deneyimlerini nasıl tanımladıkları üzerine nitel bir analiz yapmaktır.

Araştırmanın amacı; Çocuklarıyla birlikte cezaevinde kalan annelerin “annelik deneyimlerini” nasıl tanımladıkları bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Çocuklarıyla birlikte cezaevinde kalan annelerin annelik deneyimlerini kendi ifadeleriyle betimlemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada şu sorulara cevap aranmaktadır:

- 1- Çocuklarıyla birlikte cezaevinde kalan anneler “annelik kavramını” nasıl tanımlamaktadırlar?
- 2- Annelerin tutuklu olduğu süre boyunca geçirdikleri annelik serüveni ve annelik deneyimleri nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, çocuklarıyla birlikte cezaevinde kalan annelerin annelik deneyimleri hakkında ki görüşlerini ele almak amacıyla nitel

desende durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması; tek bir durum ya da olayın derinlemesine incelendiği, verilerin sistematik bir şekilde toplandığı ve gerçek ortamda neler olduğuna bakıldığı bir yöntemdir. Elde edilen sonuçlarla olayın neden o şekilde oluştuğu ve gelecek çalışmalarda nelere odaklanılması gerektiğini ortaya koyar (Patton, 2014).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın katılımcılarını, Temmuz 2015 yılında Adalet Bakanlığı'na bağlı bir Kadın Kapalı Ceza İnfaz kurumunda kalan tutuklu annelerin içinden çocukları cezaevinde bir anaokuluna devam eden 26 anneden çalışmaya katılmayı kabul eden 24 anne oluşturmuştur. Çalışmanın katılımcıları, amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Nitel araştırma tipik olarak nispeten küçük örneklem üzerinde bir konunun derinlemesine anlaşılmasına ve incelenmesine imkân vermek için amaçlı seçilen tek duruma bile odaklanabilir. Amaçlı örneklem mantığı ve gücü derinlemesine anlam üzerine yaptığı vurgudan gelir (Patton, 2014: 46).

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Kod Adı	Yaşı	Medeni Durumu	Çocuk Sayısı		Yanında kalan çocuk sayısı	Yaşı	Ne kadar süredir cezaevinde olduğu	Cezaevinde kalacağı süre
			K	E				
A-1	38	Evli	3	2	1	3,5 yaş	3,5 yıl	10 yıl
A-2	24	Evli	2	1	1	5 yaş	5 yıl	20 gün
A-3	34	Bekâr	4	-	1	3 yaş	3 yıl	15 yıl
A-4	32	Evli	1	1	1	2 yaş	2 yıl	18 ay
A-5	33	Bekâr	4	2	1	2	2	5 yıl
A-6	25	Evli	2	1	1	3	3	3 yıl
A-7	35	Evli	1	-	1	3, 5	1,5 yıl	Belirsiz
A-8	25	Evli	1	3	2	1,5-3,5	5 ay	1,5 ay
A-9	31	Evli	1	1	1	1,5 yaş	5 ay	21 ay
A-10	25	Evli	2	1	1	2 yaş	29 ay	4 yıl
A-11	30	Evli	2	5	1	4 yaş	4 yıl	9 yıl
A-12	42	Bekâr	-	2	1	5 yaş	5 yıl	1 yıl
A-13	25	Boşanmış	1	-	1	5,5 yaş	3,5 yıl	5,5 yıl
A-14	26	Evli	-	1	1	2 yaş	3 yıl	11 gün
A-15	32	Bekâr	2	-	1	11 ay	14 ay	4,5 yıl
A-16	27	Evli	1	2	1	1 yaş	8 ay	1 ay
A-17	28	Evli	3	2	1	10 ay	7 ay	2, 5 yıl
A-18	28	Evli	1		1	5 yaş	2,5 yıl	2,5 yıl
A-19	22	Evli		2	1	2 yaş	1,5 ay	5 ay
A-20	66	Evli	10		1	2 yaş	2 yıl	
A-21	33	Evli	2	2	1	7 ay	10 gün	Tutuklu
A-22	26	Eşi ölü	1		1	19 ay	1 yıl	Tutuklu

A-23	27	Evli	2	1	2	2,5-5,5	-	-
A-24	29	Evli	1		1	4,5 yaş	5 sene	3 ay

Çalışmaya 20 Türk 4 yabancı uyruklu olmak üzere toplam 24 anne katılmıştır. Çalışmaya katılan annelerin 22 ile 42 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 66 yaşında olan bir katılımcının ise torununa bakan babaanne olduğu görülmektedir. Katılımcı annelerin 5'inin bekâr, birinin boşanmış 18'inin de evli olduğu tespit edilmiştir. Annelerin ikisinin yanlarında iki çocuğuyla kaldığı diğer annelerin ise birer çocuğu olduğu belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalardaki temel veri toplama araçlarından biri olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmelerde, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği; katılımcıların düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade edebildiği, soruların açık uçlu ve esnek olduğu, konuşma süresince konu üzerinde farklı fikirlerin ortaya çıkabileceği görüşme tipidir (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacılara konunun ana çerçevesini belirleyip kendi konuları kapsamında soru sorma olanağı verirken, aynı zamanda görüşme sırasında ortaya çıkabilecek yeni durumlara göre sorular eklemeye fırsat veren esnek bir yapı sunmaktadır (DiCicco-Bloom ve Crabtree, 2006).

Araştırmacı, görüşme yaptığı kişinin verdiği cevaplara odaklanarak konu hakkında derinlemesine bilgi edinme fırsatı bulur (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013). Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeydeki standartlığı ve aynı zamanda esnekliği nedeniyle eğitim bilim araştırmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır (Türnüklü, 2000).

Görüşme protokolünde katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin sorularla araştırma amacına yönelik sorular yer almaktadır. Kişisel bilgilere ilişkin sorular; anne yaşı, öğrenim durumu, toplam çocuk sayısı, cezaevinde kaldığı süre, evli olup olmadığı, yanında kalan çocuk sayısı, yanında kalan çocuğun / çocukların cinsiyeti ve kaçınıcı çocuk olduğuna ilişkindir.

Araştırma amacına ilişkin yarı yapılandırılmış soruların olduğu bölüm için öncelikle ilgili alan yazın incelenerek formun ilk taslağı oluşturulmuş ve çocuk gelişimi alanından 3, psikoloji alanından 2 olmak üzere 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinden gelen dönütler doğrultusunda sorulara son şekli verilmiştir. Ardından soruların anlaşılabilirliğini ve amaca uygunluğunu test etmek için ön uygulaması bir

tutuklu anne ile yapılmıştır. Ön uygulamadan alınan dönütlerden yola çıkılarak görüşme sorularına son hali verilmiştir.

2.4. Veri toplama süreci

Öncelikle yasal izin sürecinin tamamlanmasının ardından cezaevi görevlileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu noktada cezaevi yönetimine gerekli açıklamalar yapılmıştır. Cezaevi yetkilileriyle görüşmelerin hangi koşullarda ve ortamda gerçekleşeceğine ilişkin detaylı bir planlama yapılmıştır. Uygulama aşamasına geçilmeden gönüllü katılım sağlanması için annelere bir duyuru yazılmıştır. Bu duyuruya İnfaz Koruma Memurları aracılığıyla olumlu yanıtlar veren katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmaya katılmayı kabul eden annelere araştırmacı tarafından aydınlatılmış onam formu imzalatıldıktan sonra görüşmelere geçilmiştir. Görüşme süreci hazırlanan görüşme protokolü doğrultusunda Haziran-Ağustos 2015 aylarında gerçekleşmiştir. Görüşmelerin tamamı cezaevi yönetiminin resmi prosedürlerinden geçtikten sonra (göz kaydı taraması, arama vb.) anneleri önceden bilgilendirerek her gün belirlenen saatlerde birinci araştırmacı ve kayıt tutmaya yardımcı bir başka araştırmacı tarafından cezaevinin gösterdiği yer olan kütüphanede, bir koruma memurunun eşliğinde bire bir her anneyle yüz yüze bireysel olarak yapılmıştır.

Her bir görüşme yaklaşık olarak 25-40 dakika sürmüştür. Cezaevine telefon ve ses kayıt cihazının alınmamasından dolayı görüşmeler el ile kayıt altına alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı ve bir yardımcı araştırmacı aynı anda el ile kayıt tutmuşlardır. Katılımcı ifadelerinin doğruluğunu teyit etmek amacıyla, ifadelerinden çıkarılan anlamlar kendilerine sorulmuş ve bu çıkarımlar katılımcılara doğrulanmıştır.

2.5. Araştırmada Yararlanılan Etik İlkeler

Araştırmaya başlamadan önce Adalet Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmış ve cezaevi görevlilerine gerekli açıklamalar yapılmıştır. Verileri toplama aşamasında ise etik prensipler (Miles & Huberman, 1994) çerçevesinde önlemler alınmıştır. Öncelikle katılımcılara araştırma konusuyla ilgili bilgi sahibi olmaları için çalışmanın amacı ve kapsamı ile ilgili gerekli açıklamalar yapılmış, çalışmanın amacını, görüşmenin içeriğini, gönüllü katılma isteklerini ve araştırmanın herhangi bir yerinde özgürce katılımı sonlandırmayı seçebileceklerini belirten bir aydınlatılmış onam formu kullanılmıştır (Glesne, 2013).

Görüşme protokolünde katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin sorularla araştırma amaçlarına yönelik sorular yer almaktadır. Formu imzalayarak çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılar ile Adalet Bakanlığı'na bağlı Kadın kapalı ceza infaz kurumu Müdürlüğü'nün gösterdiği kütüphanede birebir görüşmeler yapılmıştır.

2.6. Verilerin analizi

Araştırmadaki verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. “İçerik analizi, hacimli olan nitel materyallerde temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabasıdır” (Patton, 2014, 453). Araştırmada içerik analizi; kod, kategori ve tema olmak üzere 3 düzeyde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilere dayalı olarak kodlar, kategoriler ve temalar belirlenmiştir. Hazırlanan kod listesindeki kodların birbiriyle bağlantı durumu incelenmiş, birbirleriyle bağlantılı olan kodlar aynı kategori altına alınmış ve daha sonra temalar elde edilmiştir.

Görüşülen annelerin isimleri yerine, anne sözcüğü A olarak kısaltılıp yanına numara verilerek rumuzlaştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen verileri çözümlemek için ilk önce kaydedilen görüşmeler bilgisayar ortamına aktararak deşifre edilmiştir. Daha sonra çalışmanın verileri, güvenilirliğin sağlanması için birinci araştırmacı ile nitel veri analizi konusunda deneyimli bir bağımsız araştırmacı tarafından görüşmelerin bir kısmı ayrı ayrı okunarak analiz edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler oluşturulan kategoriler doğrultusunda değerlendirilmiş ve gruplanmıştır. İki ayrı araştırmacının analizlerinde çıkan sonuçlar Güvenirlilik = $\frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucunda araştırmanın güvenirliliği %94 olarak belirlenmiştir. Güvenirliliğin yüksek çıkması nedeniyle geri kalan veriler birinci araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

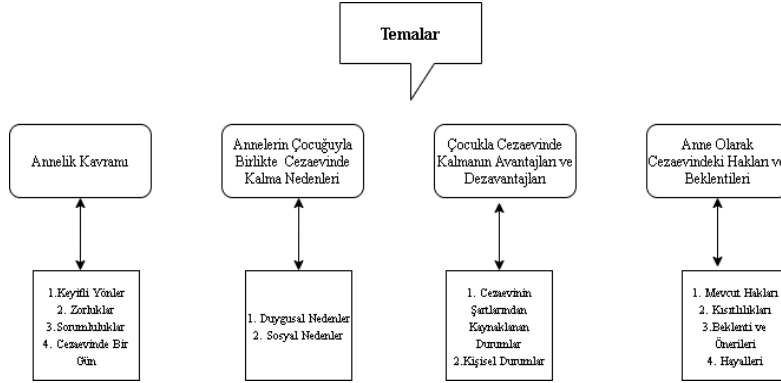
2.7. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde yapılan analiz sonucunda elde edilen temalara ilişkin bulgular ve tablolar yer almaktadır.

3. BULGULAR

Annelerin annelik algısı konusundaki görüşlerinden elde edilen bulgular, veri analizleri sonucunda; Annelik kavramı, Annelerin çocuğuyla birlikte cezaevinde kalma nedenleri, Çocukla cezaevinde kalmanın avantajları ve dezavantajları ve- Anne olarak cezaevindeki haklar ve

beklentiler olmak üzere dört ana tema altında toplanmıştır. Tema ve kategorilerin yer aldığı diyagram şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Tema ve Kategori Diyagramı

3.1. Annelik Kavramı

Araştırmaya katılan annelerin annelik kavramına ilişkin görüşlerini yansıtan tema, şekil 1'de incelenmiş ve tablo 2'de ise bu temaya ait kategorilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Annelik kavramı

Kategori	Kod (n)
1- Keyifli Yönler	Anneliğin güzelliklerini yaşamak (11)
	Sorumluluk ve fedakârlık (6)
	Sevgi ve şefkat (5)
	Güçlü olmak (3)
	Kendi annesini düşünme (3)
2- Zorluklar	Acı ve üzüntü (5)
	Savunmasızlık (2)
	Anne gibi hissedemiyor oluşu (1)
	İyi bir gelecek sağlama sorumluluğu (5)
3- Sorumluluklar	İlgilenme ve Sevmeye sorumluluğu (5)
	Annelik sorumluluğu (3)
	Özgürlük sorumluluğu (2)
	Temiz tutma sorumluluğu (2)
	Sağlıklı yetiştirme sorumluluğu (2)
	İyi bir insan olma sorumluluğu (2)
	Dürüst olma sorumluluğu (2)
	Birlikte özel vakit geçirme (21)
4- Cezaevinde Bir Gün	Öz bakım becerilerine yardımcı olma (16)
	Okula hazırlama (7)
	Sosyalleşme (4)

Tablo 2 incelendiğinde annelik kavramına ilişkin kategoriler yer almaktadır. Anneliğin keyifli yönlerine ilişkin olarak çalışmaya katılan annelerin bir kısmı (n=11; A-1, A-10, A-11, A-12, A-13, A-15, A-18, A-19, A-21, A-23, A-24) anneliğin güzelliklerini yaşamaktan söz etmişlerdir. Anneler; çocuğu olduğunda anne olduğunu anlama, kıymet bilme, anne kelimesinin güzelliği, her şeye değer bir duygu olması, fedakârlık, paylaşma duygusu, güzel bir anne olduğunu düşünmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Bazı anneler (n=6; A-1, A-7, A-12, A-14, A-15, A-22) anneliğin sorumluluk ve fedakârlık olarak değerlendirmişlerdir. Burada gerçek anne olduğunu hissettiklerine, planlı ve yönetici olmak zorunluluğuna, fedakârlık gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bazı anneler (n=5; A-7, A-8, A-21, A-22, A-23) sevgi ve şefkat olduğunu söylemişlerdir. Anneler; özlem hissettiklerini, iyi ki anne olduğu duygusunu taşıdıklarını ve anneliğin uğruna ölünebilecek bir sevgi olduğunu söylemişlerdir. Annelerden (A-7) *"Emek ve şefkat. Bu öğrenilebilecek, uğruna ölünecek bir sevgi. Aklıma bunlar geliyor. Bağımsız bir kişi yetiştirmek istiyorum. Anneliğin yönetici bir yanı var planlı bir yanı var anneliğin"* diye belirtmiştir. Bazı anneler ise (n=3; A-2, A-24) anneliği güçlü olmakla ilişkilendirmişlerdir. Bu konuda anneler; çocuğun yanında olmasının kendilerine güç verdiğini ve gerçek bir anne olduğunu cezaevinde anladıklarını ifade etmişlerdir. Bazı anneler ise (n=2; A-5, A-15) kendi annelerini düşündüklerini, anne olduklarında kendi annesini ve kız kardeşini anladıklarını belirtmişlerdir.

Anneliğin zorluklarına ilişkin kodlamalara bakıldığında ise; bazı anneler (n=5; A-2, A-3, A-9, A-17, A-22) anneliği acı ile ilişkilendirmişler; daha çok diğer çocuklarından ayrı kalmanın acısını, çocuğu için yaşayamama acısını ve üzüntüsünü yaşadıklarını vurgulamışlardır. Annelerden biri (A-9) *"Anne olarak acıdan başka hiçbir şey hissedemiyorum. Biz burada ölü gibiyiz"* diyerek ifade etmiştir. Çalışmaya katılan annelerin ikisi (n=2; A-1, A-14) de anneliği savunmasızlık olarak ifade etmiştir.

Bazı anneler (n=5; A-1, A-8, A-9, A-12, A-24) çocuğuna iyi bir gelecek sağlama sorumluluğunu hissettiklerini söylemişlerdir. Anneler, iyi bir gelecek sağlamak için okutmak, onları geleceğe hazırlamak, eğitiminden sorumlu olmak kavramlarını vurgulamışlardır. Annelerden biri (A-9) *"Sorumluluklarım çok büyük en büyük sorumluluğum onları okutmak ve benim yaptığım hataları yapmamalarını istiyorum"* diyerek ifade ederken bir başka anne (A-12) *"dışarıda olsaydım ben kızımı konservatuara yazdıracaktım. Çünkü eğitiminden sorumluyum kendisi çok akıllı olduğu için iyi bir eğitim alsın ve iyi bir insan olsun istiyorum. Burada büyüdüğü anlar*

çok kötü. Burayı unutmak istiyorum. Dışarıda daha iyi bir hayat yaşamak için çabalamak istiyorum" diyerek ifade etmiştir. Bazı anneler (n=5; A-12, A-14, A-15, A-24, A-25) ise ilgilenme ve sevmeye sorumluluğuna dikkat çekmişlerdir. Anneler daha çok; çocukla ilgilenme, severek burayı unutturma, konuşurken doğru kelimeleri bulma, sevgiyi hissettirme, şefkat gösterme kavramlarına vurgu yapmışlardır. Annelerden biri (A-15) *"Ben her şeyden önce o sevgiyi hissetmek istiyorum. Kızım görüşlere geldiğinde çok soru soruyor. Hepsini cevaplamak istiyorum ama doğru kelimeleri bulamıyorum"* diyerek yanında olan çocuğu dışındaki çocukları için de kaygılandığını ifade etmeye çalışmıştır. Bazı anneler (n=3; A-2, A-5, A-7) annelik sorumluluğuna vurgu yapmışlardır. En çok; onunla oyunlar oynamayı, ona zaman ayırmayı, fiziksel ve duygusal olarak onu hayata hazırlamaktan ve iç huzuru ona kazandırmaktan söz etmişlerdir. Annelerden biri; (A-7) *"Biz onu dünyaya getirdik. Getirdiğimiz dünya kötü bir dünya. Onun savunma mekanizmasını geliştirerek dünya ile başa çıkabilecek bir zekâ geliştirmesini istiyorum. Fiziksel, zihinsel, duygusal ve içi huzurlu olsun ekonomik durum daha sonra kendiliğinden gelir"* diyerek betimlemiştir.

Bazı anneler (n=2; A-3, A-11) özgürlük sorumluluğundan söz etmişlerdir. Annelerden ikisi, dışarıdaki haklara sahip olamamanın ezikliğine vurgu yapmıştır. Biri (A-3) *"Dışarıdaki haklara sahip olamamanın ezikliğini hep hissediyorum"* diyerek anlatırken, Diğer (A-11) *"Çocuklarımı görmek istiyorum. Özgürlüğü isterim. Onların yanında ölmek isterim"* şeklinde ifade etmiştir.

Bazı anneler (n=2; A-5, A-7) temiz tutma sorumluluğunu, bazıları ise (n=2; A-1, A-2) sağlıklı yetiştirme sorumluluğuna dikkat çekmişlerdir. Annelerden biri (A-1) *"Daha güzel sağlıklı yetiştirmek. İyi bir gelecek sağlamak, okutmak. Burası çok zor bir yer. Bunlar için burası imkânsız bir yer. Sadece iyice bakıyorum. Burası 24 kişilik koğuşlar 2 kişilik odalarda kalıyoruz arkadaşımız iyiyse uyumluysa çocuk da iyi oluyor. Tek kişilik oda olsun orada istediğini yapsın istediğini yesin isterdim. İlaç kullananlar ve dengesiz olanlar çocukları etkiliyor"* diyerek düşüncelerini betimlemiştir.

Annelerin bir kısmı; (n=2; A-13, A-14) iyi bir insan olma sorumluluğuna, bir kısmı ise (n=2; A-18, A-20) dürüst olma sorumluluğuna dikkat çekmişlerdir. Anneler daha çok çocuğunu iyi bir insan olarak yetiştirmeyi ve ona karşı dürüst olmayı belirtmişlerdir. Bazı anneler (n=21; A-1, A-3, A-4, A-6, A-7, A-8, A-9, A-11, A-12, A-13, A-14, A-15, A-17, A-18, A-21, A-24) cezaevinde çocuklarıyla bir günde özel vakit geçirdiklerini söylemişlerdir. Anneler özel vakit geçirdikleri zamanlarda daha çok TV de çizgi film izleme, birlikte uyuma, birlikte şarkı söyleme, babasını ve

kardeşlerini ona anlatma, kitap okuma, resim yapma, kucağa alma, bahçeye çıkıp top oynadıklarını söylemişlerdir. Düşüncelerini paylaşan annelerden biri (A-4) *"Kreşe sabahları gidiyor. Kreşe isteyerek gidiyor. Kreşten gelince 5'e kadar geziyor bahçede, süt veriyorum meyve suyu vermiyorum hazır olduğu için çocuğumla birlikte yatıyorum. Akşam birlikte yemek yiyorum. Birlikte oyun oynayacağımız bir yer yok sadece şarkı söylüyoruz"* şeklinde betimlemiştir.

Annelerden bir kısmı (n=16; A-1, A-3, A-4, A-6, A-7, A-8, A-9, A-11, A-12, A-13, A-14, A-15, A-17, A-18, A-21, A-24) çocukların gün içinde öz bakım becerilerine yardımcı olduklarını söylemişlerdir. Çoğunlukla, sabahları kaldırıp giydirme, temizlik yapma, kahvaltısını yaptırma, yemeğini yedirme, yıkama, süt verme şeklinde ifade etmişlerdir. Bazı anneler (n=7; A-4, A-5, A-7, A-8, A-11, A-23, A-24) çocukları okula hazırladıklarını söylemişlerdir. Sabahları anaokuluna giderken uykudan uyandırma ve giydirme, rehabilitasyon için hazırlama ve götürme şeklinde anlatmışlardır. Bazı anneler (n=4; A-1, A-3, A-7, A-19) cezaevinde bir gününü anlatırken sosyalleşmeye vurgu yapmışlardır. Anneler çocuklarını sayıma hazırlama, diğer çocuklarla oyun oynamasını sağlama, diğer koğuşlara ziyarete gitme, kitap okuma ve birlikte resim yaparak sosyalleştiklerini söylemişlerdir.

3.2. Annelerin Çocuğuyla Birlikte Cezaevinde Kalma Nedenleri

Araştırmaya katılan annelerin çocuğuyla birlikte cezaevinde kalma nedenlerine ilişkin görüşlerini yansıtan tema, şekil 1'de incelenmiş ve tablo 3'te ise bu temaya ait kategori ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 3. Annelerin Çocuğuyla Birlikte Cezaevinde Kalma Nedenleri

Kategori	Kod
1- Duygusal Nedenler	Birlikte olmanın güzelliklerini yaşaması (14)
	Dayanma gücü vermesi (7)
	Hasretlik olmaması (5)
	Anne olduğunu hissetmesi (5)
	Çocuğun küçük olması (4)
	Büyümesine tanıklık etmesi (3)
	Vermek istememesi (3)
2- Sosyal Nedenler	Dışarıda bakacak kimsenin olmaması (17)
	Zorunluluklar (15)
	Ailevi nedenler (12)
	Kişisel nedenler (5)
	Ekonomik nedenler (1)

Tablo 3 incelendiğinde kategori 1'de yer alan duygusal nedenlere ilişkin kodlamalar yer almaktadır. Çalışmaya katılan annelerin bir kısmı

(n=14; A-1, A-3, A-4, A-5, A-8, A-11, A-12, A-13, A-14, A-15, A-17, A-18, A-24) duygusal nedenler kategorisinde yer alan birlikte olmanın güzelliklerini yaşadıklarından söz etmişlerdir. Anneler; birlikte oyun oynamak ve onunla eğlenceli gün geçirmek, birlikte yemek yemek, birlikteliğin zor olsa da güzel olduğunu, yanında olmanın rahatlığını yaşadığını, zorluğun birlikte kolaylaştığını, birbirlerinin sevgilerine ihtiyaç duyduklarını, hem çocuğa hem anneye iyi geldiğini belirtmişlerdir. Bu annelerden biri (A-1) *"Güzel ve keyifli, yani hasretlik olmuyor. Dışarıda çocuklarım var onları göremiyorum. Ceza çok koymuyor onunla birlikte olunca. Birlikte yemek yiyoruz, onunla oynuyorum, kendimi onunla avutuyorum. Dışarıda çocuklarım var onlar ilk eşimde eşim göstermiyor."* diyerek açıklamıştır. Bir başka anne ise (A-12) *"Bana güç veriyor dayanma gücü veriyor. Stresimi alıyor. Ona bakınca mutlu oluyorum."* diyerek duygularını dile getirmiştir.

Bazı anneler (n=7; A-1, A-5, A-8, A-13, A-14, A-17, A-20) çocuğuyla birlikte kalmanın onlara dayanma gücü verdiğini dile getirmişlerdir. Bu konuda düşüncelerini paylaşan anneler, kendini onunla avuttuğunu, onunla olduğu için ceza evinde kaldığını hissetmediğini, kendini onunla güvende hissettiğini, çocuğun kendisi için vakit geçirme sebebi olduğunu, onsuz duramadığını söylemişlerdir. Annelerden biri (A-13) *"Çocuğum yanımda diye rahatım. Buralara katlanıyorum. Çocuğum gidince mahvoluyorum. Bazen yaramazlık yapıyor ama onu çikolata gibi sayıyorum"* diyerek ifade etmiştir.

Çalışmaya katılan bazı anneler (n=5; A-1, A-4, A-5, A-11, A-15) çocuğuyla birlikte kalarak hasretlik çekmediklerini belirtmişlerdir. Bu konuda konuşan anneler uzakta olunca canının yandığını, iyi ki çocuğunun yanında olduğunu, burada çocuğuyla daha iyi ilgilendiklerini dile getirmişlerdir. Bazı anneler ise (n=5; A-4, A-7, A-10, A-15, A-24) çocuklarıyla birlikte kalmanın onlara anne olduğunu hissettirdiğinden söz etmiştir. Anneler, çocukla yorgunluğun gittiğini, duruma hâkim olduğunu, anne diye seslenmesinin tek başına yeterli olduğunu ve bu şekilde çocuğa daha fazla zaman ayırabildiğini dile getirmişlerdir. Annelerden biri (A-7) *"Çocuğun varsa çocuğun durumuna hakim oluyorsun büyümesini görüyorsun"* sözleriyle ifade etmiştir. Cezaevinde kalmanın çocuk için daha iyi olduğunu onunla daha fazla ilgilenecek zaman bulduğunu söyleyen annelerden biri olan (A-24) ise düşüncelerini; *"Dışarıda bazı şeyleri algılamak daha zor. Burada çok daha kolay çocukla daha çok ilgileniyorsunuz. Ona daha çok vakit ayrılabilirim"* şeklinde ifade etmiştir.

Annelerin bir kısmı (n=4; A-7, A-8, A-17, A-21) çocuğu küçük olduğu için yanında kaldığını belirtmiştir. Anneler çocuklarını emzirdikleri için ve çok küçük olduğu için dışarıya veremediklerini belirtmişlerdir. Annelerden bir kısmı (n=3, A-14, A-15, A-24) çocuklarının büyümesine tanıklık etmelerinin öneminden söz etmişlerdir. Anneler; onunla büyüyor olmanın güzelliğinden, çocuğun annesinin yanında olması gerektiğine inandığından ve çocuğuna başkasının bakacak olması fikrinden korktuğundan bahsetmişlerdir. Bu konuda annelerden biri olan (A-15) *"Burada doğdu. Bebek annesinin yanında olmalı. Nerde olduğunun önemi yok. Büyürken yanında olmalıyım. Benim onun sevgisinin ihtiyacım var onunda benim sevgime ihtiyacı var"* diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Bazı anneleri ise (n=3; A-14, A-17, A-20) çocuklarını dışarıya vermek istemediklerin dile getirmişlerdir. Anneler çoğunlukla ailelerine güvenmediği ve çocuğu olmadan burada kalamayacaklarını düşündükleri için vermek istemediklerini belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan annelerden bir kısmı (n=17; A-1, A-3, A-4, A-5, A-7, A-9, A-10, A-11, A-12, A-13, A-17, A-19, A-20, A-21, A-22, A-23, A-24) dışarıda bakacak kimsenin olmamasını dile getirerek; ailesinin yurt dışında yaşadığını, eşinin de cezaevinde olduğunu, hiç kimsesi olmadığını, eşinin çalıştığını, çocuğunun özel gereksinimi olduğunu, hamileliğini cezaevinde öğrendiğini, ailesinin uzakta olduğunu, eşinin hasta olduğunu, eşinin işe yaramadığını, aile üyelerinin hepsinin cezaevinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda konuşan annelerden biri olan (A-4) *"bir yaşındaydı buraya geldiğinde. Kimse gelmiyor gelseler çok kişi var bakacak, ama gelmiyorlar bir kere görüncem geldi. Babası gelmiyor İran'da yaşıyor cesareti yok buraya gelmeye"* diyerek ailesinin yurt dışında olduğunu belirtmiştir. Bakacak kimsenin olmadığını ifade eden bir başka anne (A-13) ise; *"Önce bakanım yoktu ben de çocuk esirgemedede büyüdüm. Ailemle aram yeni yeni düzeldi. Burada olduğumu kimse bilmiyordu. Yeni öğrendiler"* diyerek düşüncesini ifade etmiştir.

Bazı anneler (n=15; A-1, A-2, A-3, A-4, A-5, A-7, A-9, A-10, A-12, A-15, A-17, A-19, A-20, A-21, A-22) çocuklarıyla cezaevinde kalma nedenleri olarak zorunlulukları dile getirmişlerdir. Bu durumu açıklarken anneler; dışarıda bakacak kimsenin olmadığını, çocuğunun küçük olduğunu, gerçek babasının öldüğünü, çocuğunun otizmli olduğunu, babayla boşanmış olduklarını, emzirme veya hamile olduğunu cezaevinde öğrendiğini dile getirmişlerdir. Annelerden biri (A-3) *"Burası cezaevi. Burası güzel değil. Ama ben hamile geldim buraya. Burada doğum yaptım. Kimsem yok burada memleketim Dominik. Bakacak kimse yok"* diyerek ifade etmiştir. Bazı

anneler ise ailevi nedenleri dile getirmiştir. Bunlar arasında; ailenin yurt dışında olduğunu, babanın şiddet uyguladığını, ailenin tüm üyelerinin cezaevinde olduğunu, eşinin çalışıyor olduğunu, diğer çocuklarına ailenin baktığını, eşinin cezaevinde olduğunu, cezaevinde olduğunu kimsenin bilmediğini, annenin çocuk esirgemedi büyüdüğünü, eşinin olmadığını, annesinin olmadığını, aile üyelerinin diğer çocuklarına baktığı, diğer çocuğuna babanın baktığı ve babanın işe yaramaz bir adam olduğu şeklinde belirtmişlerdir. Cezaevinde olduğunu kimsenin bilmediğini söyleyen bir anne olan (A-16) ise "*Önce bakanım yoktu. Ben de zaten çocuk esirgemedi büyüdim. Ailemle aram yeni yeni düzeldi. Burada olduğumu kimse bilmiyordu*" diyerek açıklamıştır.

Annelerden bir kısmı (n=5; A-8, A-14, A-15, A-18, A-24) kişisel nedenlerden dolayı çocuklarıyla kaldıklarını dile getirmişlerdir. Anneler; ailesine vermek istemediklerini, çocuğun annesinin yanında olması gerektiğine inandıklarını, onsu yapamadıklarını, özlem çekmemek ve korktukları için vermek istemediklerini belirtmişlerdir. Annelerden biri olan (A-14) "*Aslında ailem alıyor ama ben onsu yapamıyorum*" şeklinde ifade etmiştir. Bir başka anne (A-6) ekonomik nedenleri ileri sürmüş ve parası olmadığı için çocuğu göndermediğini vurgulamıştır.

3.3. Çocukla Cezaevinde Kalmanın Avantajları ve Dezavantajları

Araştırmaya katılan annelerin çocukla cezaevinde kalmanın avantajları ve dezavantajlarına ilişkin görüşlerini yansıtan tema, şekil 1'de incelenmiş ve tablo 4'de ise bu temaya ait kategori ve kodlamalara yer verilmiştir.

Tablo 4. Çocukla Cezaevinde Kalmanın Avantajları ve Dezavantajları

Kategori	Kod
1- Cezaevinin Şartlarından Kaynaklanan Durumlar	Sayırs zorlukların olması (9)
	İstedğini alamaması (6)
	Hiçbir zorluğun olmaması (5)
	Anaokulunun zorlukları azaltması (4)
	Her şeyden yoksun olması (2)
	Cezaevinin çocuklar için uygun yapılmamış olması (2)
	Çocuğun kendisiyle kalması (18)
2- Kişisel Durumlar	Manevi zorluklar (11)
	Maddi zorluklar (6)
	Hiçbir zorluğun olmaması (5)

Tablo 4 incelendiğinde çocukla cezaevinde kalmanın avantajları ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri iki kategoride incelenmiştir. Kategori 1'de yer alan cezaevinin şartlarından kaynaklanan durumlara ilişkin kodlamalara bakıldığında annelerin bir kısmı (n=9; A-1, A-3, A-4, A-7, A-9, A-12, A-17, A-22, A-23) bulundukları yerde sayısız zorlukların olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bunlar; doktora gidememek, farklı kültürlerin bir arada olması, kalabalıkta olmanın zorluğu, herkesin karışması, temizlik yapmanın zorluğu, tek arkadaşının annesi olması, çocuğun buradaki kavgalara şahit olması, diğer yetişkinleri taklit ederek onlara benzemesidir. Annelerden biri (A-3) *"Doktora ulaşmakta zorluk yaşıyorum. Çocuklar olduğundan daha farklı olması gerekiyor."* diyerek yaşadığı sıkıntıyı dile getirmeye çalışmıştır.

Cezaevinin şartlarından kaynaklanan olumsuz durumlarda mevcuttur. Annelerden bazıları (n=6; A-5, A-8, A-10, A-12, A-14, A-17) cezaevinin kurallarından ve şartlarından kaynaklı çocuklarına istediğini alamamanın zorlukların dile getirmişlerdir. Bunları ifade ederken genellikle çocuklar için yiyecek, giyecek ve ilaç olduğunu söylemişlerdir. Annelerden biri (A-8) durumu açıklarken şunları söylemiştir; *"İstediğim yiyecek içeceği istediğim an alamıyorum. Bu da gücüme gidiyor. 'Anne sen bakkala mı gidiyorsun' diyor. Her şey istiyor ama ben alamıyorum. Kendi ailem eşimin ailesi bana maddi destek oluyor. Buranın neresi olduğunu biliyor. Ama her şey yok. Mesela uzun zamandır şeker istiyordu kantinde yok. Dedim ki 'bayram gelince şeker alacağım sana'. Oğlum anne bayram tutuklanıp buraya mı gelecek diye sordu."* Görüşmeler yapıldığında ramazan bayramı gelmek üzere olduğu için anne çocuğuna bayramda şeker verebileceğini ifade etmiştir. Aynı zamanda cezaevinde zorluk yaşamadığını ifade eden anneler de bulunmaktadır. Mesela; bazı anneler (n=5; A-3, A-15, A-18, A-20, A-24) hiçbir zorluğun olmadığını ifade etmişlerdir. Bu annelerden biri (A-15) bu durumu şu sözlerle betimlemiştir; *"Burada tüm ihtiyaçların karşılanıyor. Paran olmasa bile burada çocuğuna bakabiliyorsun."* Bazı anneler çocuklarıyla cezaevinde kalmanın kendilerine bir zorluk getirmediğini dile getirmişlerdir. Hatta bazı anneler anaokuluna gidebiliyor olmasını bir avantaj olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu annelerden biri olan (A-24) bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir. *"Çocuğumun bana bir zorluğu yok okula gidip geliyor. Okulu çok seviyor."*

Bazı anneler ise (A-2, A-4, A-23, A-24) anaokulunun zorlukları azaldığını söylemiştir. Yabancı uyruklu olan bir anne (A-4) *"Bizim kültürümüzden farklı insanlar var. Anaokuluna gittiğinde çok mutluyum. Orada büyüyünce iyi bir insan olacak biliyorum. Türkler çok önem veriyor çocuklarına."* diyerek çocuğun anaokuluna gitmesinin önemli bir kazanç

olduğunu söylemeye çalışmıştır. Bir başka anne olan (A-23) ise düşüncelerini; *"Kreş çok iyi oldu geçen sene öğleden sonra bu yıl öğlene kadar gidiyor. Sabah kreş öğleden sonra yatıyor. Akşam oynuyor. Kreşi çok seviyor kreş dedim mi hemen yataktan kalkıyor ve kreşe gidiyor."* şeklinde ifade ederek anaokulunun çocuğun severek gittiği bir yer olduğunu ve bu durumdan memnun olduğunu ifade etmek istemiştir.

Annelerden biri olan (A-2) ise anaokulunun onun için ne kadar önemli olduğunu ifade etmek için; *"Kreşe gitmeseydi ona tahammül edemiyordum. İnsanların baskıları küçük bir odada hayat mücadelesi oluyordu bize. Ayakkabılarıyla araba yaptığını bilirim. Kreşe gidince açıldı. Duvarla yatakla konuşuyordu. Çok şükür bitti"* cümlelerini kullanarak, okulun varlığının hayatını nasıl kolaylaştırdığının önemine vurgu yapmıştır.

Bazı anneler ise (n=2; A-6, A-9) çocuklarının her şeyden yoksun olduğunu dile getirmişlerdir.

Cezaevinin çocuklar için uygun olmadığını düşünen anneler de vardır. (n=2; A-7, A-9) bunlardan biri olan (A-7) *"Say say bitmez. Çocuğun sahip olması gereken birçok şey var ama hak yok. Hapishaneler yapılmış ama çocuklar düşünülmemiş. Çocuğum otizm eğitimi alıyor ama bunu bir hak olarak aldık. Çocuklara göre hiçbir düzen yok. Sayı olarak çocuklar yok. Yatakta birlikte yatıyoruz. Biz bunu kendimiz çok güçlü olduğumuz için çözüyoruz. Sen değer veriyorsan çocuk değerli burada."* sözleriyle çocuklar için cezaevlerinin elverişli koşullara sahip olmadığını hele de özel gereksinimli bir çocuğa sahip olmanın burada daha da zor olduğunu ve mücadele ederek bazı hakları elde ettiğini vurgulamıştır.

Annelerin bir kısmı (n=18; A-1, A-2, A-3, A-4, A-5, A-6, A-7, A-8, A-9, A-10, A-11, A-12, A-13, A-14, A-15, A-17, A-23, A-24) cezaevinde çocuğun kendisiyle kalmasının onları olumlu etkilediğini dile getirmişlerdir. Anneler, çocukla ceza evinde kalmanın; hasretlik olmadığı, kendini onunla avuttuğu, çocuğun varlığının kendi dayanma gücünü artırdığı, yorgunluğunun gittiği, birlikte olmanın çeşitli güzellikleri getirdiği, kendini güvende hissettiği, büyümesine tanıklık ettiği, vakit geçirme sebebi olduğu, anne olduğunu hissetmenin güzelliğini yaşadığı, çocuğuyla büyüdüğü, çocuğa daha fazla zaman ayırabildiği şeklinde belirtmişlerdir. Annelerden biri olan (A-1) *"Güzel ve keyifli. Yani hasretlik olmuyor. Dışarıda çocuklarım var onları göremiyorum. Ceza çok koymuyor onunla birlikteyken. Onunla yemek yiyorum onunla oynuyorum kendimi onunla avutuyorum."* diyerek çocuktan güç aldığını dile getirmiştir. Bir başka anne olan (A-4) ise; *"Yorgunluğum gidiyor ona bakınca. Uzaktan konuşmak*

canımı yakıyor. Birlikte olmak çok güzel. Beraber banyo yapmak, yemek yemek çok iyi. Zor ama iyi ki var." diyerek çocukla olmanın kendisi için önemi vurgulamıştır. Anneler genellikle çocukların varlığının onları diğer çocuklarına olan özlemlerini de giderdiğini ifade etmişlerdir.. Çocuğuna daha büyük anlamlar yükleyen annelerde bulunmaktadır. Bunlardan biri (A-9) "*Burada vaktimi geçirmemin tek sebebi bu. Onu buraya getirdiğim için çok kötü aslında. Bu cezayı yatabiliyorsam çocuğumun sayesinde yatıyorum."* diyerek cezaevinde kalma gücünü çocuğundan aldığını söylemek istemiştir. Bulundukları yerde dayanma gücünü çocuktan aldığından bahseden annelerden biri olan (A-12) ise; "*Bana güç veriyor dayanma gücü veriyor. Stresimi alıyor. Ona bakınca mutlu oluyorum."* diyerek duygularını ifade etmiştir.

Manevi zorlukları vurgulayan anneler ise (n=11; A-2, A-3, A-4, A-5, A-6, A-7, A-8, A-17, A-19, A-21, A-23) yaşadıklarını ifade ederken, tahammül etmenin, anlatmanın zorluğunu, eşinin hapiste olduğunu, otizmli çocuk olduğu için zorluk yaşadığını, bunların içinde hastalanma, babasını sorması, kucğından inmemesi, uyku düzeninin olmaması ve insanlarla çatışma yaşaması gibi ekstra zorluklar üstünde durmuşlardır. Bazı anneler ise çocuğıyla yaşadığı zorluklardan bahsederken eşinin hapiste olduğunu bu yüzden de daha fazla zorluk yaşadıklarını vurgulamışlardır. Annelerden bir kısmı aynı zamanda maddi zorluklar yaşadıklarını da ifade etmişlerdir.

Bazı anneler (n=5; A-3, A-15, A-18, A-20, A-24) ise hiçbir zorluk yaşamadığını ifade etmişlerdir. Bunlardan biri olan (A-3) "*Onunla bir zorluk yaşamıyorum. Burada o haklı"* diyerek çocuğunun yanında olmasından kaynaklanan bir sorun yaşamadığını çünkü onun her daim haklı olduğunu söylemek istemiştir.

Bir başka anne olan (A-15) ise düşüncelerini şöyle ifade etmiştir; "*burada tüm ihtiyaçların karşılanıyor. Paran olmasa bile burada çocuğuna bakabiliyorsun."* diyerek cezaevi yönetimini çocuğunun tüm ihtiyaçlarını karşıladığını ve ceza evinden kaynaklanan bir zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Aynı durumu ifade eden bir başka e-anne ise (A-24) "*bir zorluğu yok kreşe gidip geliyor kreşi çok seviyor"* sözleriyle anaokulunun çocuğı için her şeyi kolaylaştırdığını dile getirmiştir.

3.4. Anne Olarak Cezaevindeki Hakları ve Beklentilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin cezaevindeki hakları ve beklentileri tema'sı şekil 1'de incelenmiş ve tablo 5'te ise bu temaya ait kategori ve kodlamalara yer verilmiştir.

Tablo 5. Anne Olarak Cezaevindeki Hakları ve Beklentileri

Kategori	Kod
1- Annelerin Mevcut Hakları	Süt, yumurta, meyve suyu hakkı (13)
	Yalnızca süt hakkı (11)
	Anaokulu hakkı (7)
	Yemek hakkı (4)
	Çocuğunu yanında bulundurma hakkı(3)
	Revir önceliği hakkı (3)
2- Kısıtlılıkları	Hiçbir haklarının olmayışı (10)
	Çocuklar için özel yemek olmaması (4)
	Giysi (1)
	Doktora götürme (1)
	Çocuklar için yatak (1)
	Her hakkını kendinin kazanması (1)
	Kantinde her şeyin bulunmaması (1)
	Haklarını bilmiyor (1)
3- Beklentileri ve Önerileri	Çocuklar için daha iyi şartlar (14)
	Doktora ulaşabilme ve ilaç hakkı (10)
	Annelik haklarının verilmesi (6)
4- Hayalleri	Kardeşleriyle ve ailesiyle parklara ve denize gidebilmek (7)
	Ev hapsi veya para cezasıyla cezasını ödeyebilmek (2)

Çalışmaya katılan annelerin anne olarak cezaevinde sahip olduğu haklar ve beklentilere ilişkin söyledikleri görüşler 4 kategoride incelenmiştir. Tablo 5 incelendiğinde kategori 1'de annelerin mevcut haklarına ilişkin kodlamalar yer almaktadır.

Annelerin bir kısmı (n=13; A-4, A-7, A-8, A-9, A-10, A-11, A-13, A-14, A-18, A-20, A-21, A-22, A-24) süt, yumurta ve meyve suyu hakları olduğundan söz etmişlerdir. A-20; *"ekstra bir yemek vermiyorlar ama süt, yumurta ve meyve suyu veriyorlar çocuğum için"* diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Annelerin bir kısmı (n=11; A-1, A-2, A-3, A-5, A-6, A-12, A-15, A-16, A-17, A-19, A-23) cezaevinde çocuklarıyla birlikte oldukları için yalnızca süt hakları olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcı annelerden bazıları (n=7; A-2, A-11, A-18, A-23) çocukların anaokulu hakkının olduğundan söz etmişlerdir. Bu annelerden biri (A-2) *"Anne olarak hiçbir hakkımız yok. Hatta çocuğumuzu kullandığımızı söylüyorlar. Sadece süt geliyor. Tek mutlu olduğu yer anaokulu. Okul olmadığı gün ona vuruyor buna vuruyor öyle geçiyor zaman"* Aynı konuda bir diğer katılımcı anne (A-18) ise; *"Anaokuluna gitmek büyük bir hak. Uzun süre oraya gitmesini isterdim"* sözleriyle anaokulunun çocukları için ne kadar önemli olduğunu betimlemeye çalışmışlardır.

Her hakkının olduğunu düşünen annelerden biri (A-24) ise bunu; *"Her hakkım var. Çocuğum olduğu için her konuda bize daha ayrıcalık gösteriyorlar"* sözleriyle belirtmiştir.

Katılımcı annelerden bir kısmı ise (n=3; A-8, A-11, A-20) çocuğunu yanında bulundurma hakkından söz etmiştir. A-8; *"Çocuğum yanımda bu benim için çok önemli, diğerleri bazen gamsız geliyor. Anneler çocuklarını bırakıyor ve umursamıyorlar. Buna üzüliyorum"* sözleri ile çocuğunun yanında olmasının önemini ifade etmiştir.

Cezaevinde çocuklarıyla kalan annelerden biri olan (A-4) anneye saygı hakkını ise şu sözlerle betimlemiştir *"Annelerle saygı var. Belki arkamdan zavallı diyorlar ama bazen çocuk için fazla bir şeyler verildiğinde gülümsüyorum"*

Tablo 1'de 2. Kategoride annelerin kısıtlı olan haklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Buna göre annelerin bir kısmı (n=10; A-1, A-2, A-5, A-7, A-9, A-14, A-16, A-19, A-21, A-22) hiçbir haklarının olmadığını belirtmişlerdir. Bu durumu ifade eden annelerden biri (A-2) *"Anne olarak hiçbir hakkımız yok. Hiçbir hak istemiyorum. Çıkmak istiyorum. Çocuğumu kreşe götürmek orada ne yaptığını bilmek istiyorum en büyük hayalim orada ne yapıyor bilmek, çünkü bana anlatmıyor"* diyerek hayallerini ifade etmeye çalışmıştır. (A-5) ise; *"Anne olarak hiçbir hakkımız yok. Sadece saygılıyım"* diyerek haklarının olmadığını ifade ederken cezaevi yönetimine karşı saygılı olduğunu da belirtmekten geri durmamıştır. Çocuklar için özel yemek çıkmadığını ifade eden anneler (n=4; A-1, A-5, A-20) ise cezaevi yönetiminin kendilerine verdikleri yemeklerden çocuklar için ayırıp yedirdiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan annelerden bazıları ise (A-1, A-10, A-17) çocukları için giysi haklarının olmadığını, istedikleri zaman doktora götürülmediklerini, yatmak için çocuklara ait bir yatağın olmadığını, kantinde her şeyin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bu konuda düşüncelerini ifade eden anneler (A-1) *"Aynı yatakta yatıyoruz. Bu hak yaratmıyor mu? Hayır, hiçbir hak verilmiyor"* (A-10) *"Ben burada yabancı olduğum için, doktor dediğimde hemen götürülüyorum bu çok zor. Doktor istiyorum ben önemli değilim çocuğumla ilgili şeyler istiyorum"* (A-17) *"Çocuğumla temiz bir ortamda, sigara içilmeyen bir odada kalmak isterdim"* sözleriyle çocukları için ayrı oda, ayrı bir yatak ve ihtiyaç duyduklarında doktora gidebilmeyi istediklerini ifade etmişlerdir.

Çalışmaya katılan annelerden biri ise (A-7) her hakkını kendisi kazandığını vurgulamış ve bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir; *"Anne olarak bir hakkım yok. Ben bütün hakkımı kendim aldım. Yumurta için*

plastik kap için kavga ettim. Ben bütün haklarımı kendim kazandım. O sırada birçok şey kaybettim. Otizm eğitimine geç başladı. Üstün yanları vardı ama burada bunları kaybetti. Çok geç artık" katılımcı anne bu sözlerle mevcut haklarını da kendi çabasıyla aldığını, çocuğunun otizmlili olduğu için yaşadığı zorlukları ifade etmek istemiştir.

Tablo incelendiğinde kategori 3'te yer alan annelerin beklenti ve önerilerine ilişkin kodlamalar yer almaktadır. Çalışmaya katılan annelerin bir kısmı (n=14; A-1, A-3, A-4, A-5, A-12, A-13, A-15, A-16, A-17, A-18, A-19, A-20, A-22, A-23) cezaevinde ve kaldıkları koşulların şartlarının iyileştirilmesini ve çocuklar için daha iyi şartlar sunulmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Bu şartların içinde çocuklar için ayrı bir yatak isteğinden, yemek ve oyuncak isteğine kadar pek çok konuyu dile getirmişlerdir. Bu annelerden biri (A-1) durumu anlatırken şu ifadelerle yer vermiştir; *"Çocuklarımızla iyi şartlarda ceza yatmayı isterdim. Ayrı yatağı olsun, kantinden istediğini alalım. Oyuncak olmasını isterdim mesela. Onlar çok kısıtlı. Oyuncakları ailelerin getirmesini istiyorum. Anlatamıyorum ama çok şey yapmak isterdim"* diyerek çocuğu için ayrı bir yatak ve oyuncak ihtiyacını dile getirmiştir.

Çocuklar için daha iyi şartlara vurgu yapan anneler özellikle çocuklar için ayrı bir yemek verilmediğinden söz etmişler ve bu isteklerini sıklıkla vurgulamışlardır. Bu durumu iki ceza evini karşılaştırarak anlatan annelerden biri (A-13) durumu şöyle ifade etmiştir; *"Başka bir cezaevinden geldim. Orada her gün yemek geliyordu burada gelmiyor."* diyerek belirtmiştir.

Anneler çocuklarla oyun oynayacak alanların bulunmadığını ve oyun oynama ihtiyaçlarını karşılamak için kendince yöntemler bulmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu durumu annelerden biri (A-15) *" Bebeğimle bir oyun alanı istiyorum."* sözleriyle ifade ederken, bir diğer anne (A-18) *"Anaokuluna gitmek büyük bir hak. Koğuşta çocuklar sıkılınca annelerle birlikte çocuk oyun odasında oynamasını isterdim"* sözleriyle dile getirmiştir.

Bazı anneler ise (n=10; A-1, A-3, A-8, A-9, A-10, A-11, A-12, A-13, A-22, A-23) istedikleri zaman doktora ulaşabilme ve çocukları için gerekli ilaçları alabilme haklarının olmasını beklediklerini belirtmişlerdir. Bu annelerden biri, (A-9) *"Hastalandığımız da revire çıkmak istiyorum. Revire çıkmak çok zor."* şeklinde ifade ederek revire çıkmanın zorluğundan söz etmiştir.

Çalışmaya katılan bir kısım (n=6; A-2, A-3, A-6, A-7, A-8, A-24) anne ise bulundukları yerde annelik haklarının olmadığından ve annelik haklarının verilmesini istediklerinden söz etmişlerdir. Bu konuda düşüncelerini ifade eden annelerden biri (A-7) *"Çocuğa değer veren bir yönetim anneliği öne çıkarmalı. Bürokrasiyi kolaylaştırır. Anneliğin önündeki engellerin kalkması gerekir. Anne de bir çocuk yetiştirir bu da annenin ülkesine katkısı olur."* sözleriyle anneliğe değer verilmesini istediğini ifade etmiştir. Aynı konuyu dile getiren bir başka anne (A-8) *"Çocuğumu kendim anaokuluna götürmek isterim."* diyerek ifade etmeye çalışmıştır. Çalışmaya katılan anneler çocuklarını anaokuluna götürmeyi ve orada ne yaptıklarını izlemeyi hayal ettiklerini dahası bu hakkın onlara verilmesini beklediklerini belirtmişlerdir.

Kategori 4'te yer alan annelerin hayalleri ve önerilerine ilişkin kodlamalar yer almaktadır.

Çalışmaya katılan annelerin bir kısmı (n=6; A-1, A-2, A-8, A-9, A-11, A-15, A-19) çocuklarının dışarıdaki kardeşleriyle ve ailesiyle parklara ve denize gidebilme hayalleri olduklarından söz etmişlerdir. Bu konuda konuşan anneler, lunaparka gidebilmeyi, hayvanat bahçesine gidebilmeyi, akülü arabaya binmeyi, denize gidebilmeyi hayal ettiklerinden söz etmişlerdir. Bu konuda konuşan annelerden biri olan (A-9) *"Çocuğumla burada olmak berbat bir duygu. Hiç suçum olmadığı halde buradayım. Kendi suçumu çocuğum çektiği için ondan defalarca özür diliyorum. Çocuğum parklarda olması gerekirken burada benimle bu çok zor. Burası çocuklar için çok kötü, hiç dışarı çıkamayacağım. Dışarı çıkabilsem önce mcdonalds'a gitmek isterim parka gitmek isterim. Akülü arabalara bindiririm, uzun uzun oğlumla el ele tutuşup yürürdüm. Onu eğlendirecek olan her şeyi yapardım. Eve girmem asla. 5 aydır buradayım sanki dışarıyı hiç bilmiyorum"*

Çalışmaya katılan annelerin bir kısmı (n=2; A-1, A-3) ev hapsi veya para cezasıyla cezasını ödeyebilmek istediklerini ifade etmiştir. Bu konuda düşüncelerini açıklayan annelerden biri olan (A-1) *"Yanımda olması benim için çok güzel. Fakat kardeşlerinin sadece resimlerini görüyor. Ablasının abisinin hayalini yaşıyor burada. Ablasıyla abisiyle birlikte parka gitmenin hayalini kuruyor. Oğlum 15 günlükten beri burada. İsterdim ki çocuklu anneler cezaevine girmesin. Ev hapsi olabilirdi. Bunu sürekli söylüyorum ama sesimiz duyulmuyor. Keşke para cezası ev cezası olsa. Çocuğum açısından çok zor. Anlatılacak bir durum değil. Dışarıda olsak hayvanat bahçesine, lunaparklara götürürdüm"* diyerek ifade etmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada Adalet Bakanlığı'na bağlı bir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan annelerin annelik deneyimleri hakkında dikkate değer sonuçlar elde edilmiştir. Bunlardan ilk olarak annelik kavramına ilişkin bulgulara bakıldığında, katılımcı anneler anneliğin keyifli yönlerinden, zorluklarından ve sorumluluklarından söz ederken, gerçek bir anne olduklarını cezaevinde hissettiklerini ifade etmişlerdir. Anneliği, sorumluluk, fedakârlık, sevgi, şefkat ve güçlü olmakla ilişkilendirmişlerdir. Anneliğin zorluklarının yanında güzelliklerini de ifade etmişlerdir.

Shamai ve Kochal (2008), İsrail'de tutuklu 9 anneye annelik deneyimleri ve beklentileri üzerine yaptıkları nitel araştırmalarında hapishane öncesi ve sonrasında benlik algılarına ve tutuklu oldukları sürede annelerin çocuklarla olan ilişkisinde hapishane şartlarının etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, annelerin, çocuklarını, hapishane şartlarına katlanmak için bir motivasyon olarak gördükleri, anneler için hapishanenin zor olmasına rağmen onların annelik kimliğinde önemli değişiklikler yarattığı ve bu değişikliğin nedeninin de içinde bulundukları şartlar olduğu tespit edilmiştir. Annelerin hayatla ilgili başarısızlık duygularıyla cezaevinde başa çıkabilmek için çocuklarının varlığının pozitif bir etki yarattığı ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan annelerden biri; *"Eğer ben hapisteyken benim nasıl bir anne olduğumu sorsaydınız size şunu söylerdim; ben dünyadaki en iyi anneydim. Oğlumun her şeyi vardı ve eksiği de yoktu. Benim hapiste olmam anneliğimin çok ufak bir parçasıydı."* diyerek anneliğini yüceltmıştır. Aynı araştırmada anneler her ne kadar cezaevi şartları zor olsa da çocuklarıyla birlikte burada olmaktan mutlu olduklarını, kendilerine ağır bir sorumluluk yüklenmesine ve yaşam şartlarının zor olmasına rağmen çoğunlukla anneliğin güzelliğine vurgu yaparak çocuklarıyla birlikte özel vakit geçirdiklerini söyleyerek, cezaevinde kalmanın getirdiği zorlukları ve üzüntüleri, duygusal bir destek olarak gördükleri çocuklarının varlığıyla azalttıklarını ifade etmişlerdir (Shamai ve Kochal, 2008). Bu anlamda çalışmanın bulguları bizim çalışmamızla örtüşmektedir. Ancak Artar'ın (2012) yaptığı çalışmada cezaevinde çocuğuyla birlikte kalan anne için çocuğun varlığı duygusal bir destek ve zorlu koşu ortamının neşe kaynağı olarak görülse de, çoğunlukla küçük bir çocuğun koşu ortamında bulunmasının orada yaşayan mahkumlar arasında bir takım sorunlara neden olabildiği gözlemlenmiştir. Bu yüzden de çalışmada cezaevi ortamının fiziksel ve de sosyal şartları bakımından çocuklar için uygun olmadığı özellikle vurgulanmıştır. Buna benzer söylemler anneler tarafından bu araştırmada da sıklıkla dile getirilmiş olsa da anneler yine de çocuklarının

yanlarında oluşunu tüm olumsuz koşullara rağmen duygusal destek olarak görmektedir.

Annelerin çocuğuyla birlikte cezaevinde kalma nedenlerinde dışarıda bakacak kimsenin olmayışından kaynaklı bir zorunluluk olduğu görülmektedir. Bu zorunluluğu ifade ederken de babanın çalışıyor olmasından, işe yaramıyor ya da hapiste olmasından söz etmişlerdir. Araştırmalar hem erkek hem de kadının anne baba olarak çocuğun ebeveyni olmasına karşılık cezaevinde bulunan kadınların cezaevine girmeden önce çocuklarının birincil ebeveyni olarak ilgilendiklerini, buna karşılık çocukların baba figürüyle çok az etkileşimde olduklarını göstermiştir.

(Caddle ve Crisp, 1997; Enos, 2001). Araştırmalar aynı zamanda, cezaevinde olan kadınların sadece %9'unun çocuklarına dışarıda babaları tarafından bakıldığını, cezaevinde babaları olan çocukların ise %90'ının dışarıda anneleri tarafından bakıldığını göstermektedir (Caddle ve Crisp, 1997). Bu nedenle, hapishane, anneler için özellikle zorluklarla dolu bir zaman dilimi olabilir. Yapılan başka çalışmalarda da cezaevine giren yetişkin kadınların çoğunun çocuklarını yanında getirdiği dikkat çekmektedir. Hapsedilen kadınlar genellikle çocuklarının tek bakıcıları olduğundan kendilerinden başka geride çocuklarını bırakabilecekleri ve onlara bakacak kimse bulunmadığı ifade etmektedirler (Seymour, 2017). Ancak annelerin çocuklarını yanında bulundurmasının tek nedeni bu tarz zorunluluklar değildir. Annelerin pek çoğu çocuklarıyla birlikte cezaevinde olmanın zorluğunun yanında güzelliğinden, çocuklarının onlara dayanma gücü verdiğinden, büyümesine tanıklık etmek istediklerinden ve bu yüzden de dışarıdan bir yakınına vermek istemediklerinden söz etmişlerdir.

Anaraki ve Boostani (2014) İran'da cezaevinde çocuklarıyla birlikte kalan 14 anne ile yaptığı "Tutuklu annelerin anne-çocuk etkileşimi" adını verdiği nitel çalışmada tutuklu annelerle yaptığı görüşmeler sonucunda; annelerin çocukları hapishane süreçlerinde duygusal bir destek olarak gördükleri, çocukların varlığının annelere umut ve gelecek vaat ettiği, çocuğun varlığının anneleri hapishane ortamında daha sakin kılarak, kötü olaylarla ve kaygı verici durumlarla mücadele etmelerini kolaylaştırdığını bulmuştur. Ömür boyu hapis cezası almış annelerde çocuğun varlığı bir mutluluk kaynağı olarak görülmektedir. Araştırmada İran'da ömür boyu hapis cezası olan tutuklu bir kadın çocuğunun yanında olmasını; "*Benim cezam ömür boyu olabilir bu yüzden ben yıkılmış harap olmuş olabilirim fakat bebeğim bana gülümsediğinde her şey değişiyor. O depresyonumu atlattım yardım ediyor*" diyerek ifade etmiştir. Araştırma ayrıca hapishanedeki kadınların çocuklarının yanlarında olmasının annelerin

yaşamında derin değişiklikler yaptığı, onların rehabilitasyon ve değişiminde önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmaya katılan annelerin tamamı çocuklarının varlığının kendilerine duygusal destek olduğunu ve yalnızlıklarını azalttığını belirtmişlerdir (Anaraki ve Boostani, 2014). Zaten mevcut alan yazının bir kısmı, cezaevi sırasında anne ve çocuk arasındaki temasın korunması gerektiğini vurgulamaktadır (Enos, 2001; Berry ve Eigenberg, 2003). Birçok araştırmacı, cezaevi ziyaretleri, aile ziyaretleri, annelerle olan telefon görüşmeleri ve mektuplaşmanın, çocukla annenin bağını koruduğu ve annelerin hapisane hayatına uyumlarını kolaylaştırdığı konusunda hemfikirlerdir (Enos, 2001; Berry ve Eigenberg, 2003; Loper, 2006). Bununla birlikte, bazı araştırmacılar cezaevinde sunulan mevcut iletişim fırsatlarının çoğunun yetersiz kaldığı, mahremiyet, samimiyet ve kadınların 'anneliklerine' duyduğu güveni kısıtladığı ve bu nedenle de annenin yanında olmayan çocuğu için kısıtlı bir annelik deneyimi sunduğundan anne ve çocuğu tatmin etmediği sonucuna varmıştır (Raikes ve Lockwood, 2011). Bu yüzden de çocukların anneleriyle birlikte cezaevinde kalmaları anneler ve çocuklar için çok ağır sorumluluklar, çeşitli zorluklar ve birtakım eksiklikler yaratsa da annelerin 'annelik' algılarını olumlu yönde beslediği söylenebilir. İngiltere'de cezaevinde bulunan kadınların, cezaevinin anne kimliği üzerindeki etkisini araştıran bir başka çalışmada ise annelerin cezaevindeki son derece sınırlı ve kısıtlı koşullardan kaynaklanan bir utanç hissetmelerine karşılık kendilerini "iyi anne" olarak ifade ettikleri, anneliklerini olumlu görerek, anne olmalarını toparlanmak ve yaşamak için bir neden olarak ifade etmişlerdir. Aynı araştırma annelerin cezaevi koşullarında çocuklarına karşı en iyi anneliği yapmak için çok çaba sarf ettiklerini de ifade etmiştir (Lockwood, 2013). Yapılan bir başka çalışmada ise anneler arasında, göze çarpan endişelerin önemli bir kısmının çocukları için olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada çocukların cezaevi koşullarından etkilenmelerinin yanında çocukları için yapılan yaşam düzenlemelerinin çoğu annenin cezaevindeki en temel kaygısı olduğu bulunmuştur. Aynı araştırma çocuklarını hapsedilmiş bir anneye sahip olmanın olumsuz damgalanmasından korumak için annelerin, kendisinin ve çocuklarının bilgisini sakladıkları sonucunu da bulmuştur. Bizim çalışmamızda da benzer bulgular elde edilmiştir. Çünkü anneler çocukları yanında olsun ya da olmasın onlar için endişelenmektedir ve gelecek kaygısı yaşamaktadır (Easterling, ve Feldmeyer, 2017). Bu yüzden de çeşitli yollarla hem çocuklarını hem de kendilerini korumak istemektedirler

Araştırmanın bir başka sonucu da çocukla cezaevinde kalmanın avantajları ve dezavantajlarına ilişkindir. Çalışmada annelerin cezaevinin şartlarından ve çocuğun varlığından kaynaklanan sayısız zorluklar

yaşadıkları bulunmuştur. Cezaevi koşulları dünyanın her yerinde sayısız zorluğu beraberinde getirmektedir. Amerika’da yapılan bir araştırmada 1, 5 milyon kadar çocuğun ebeveyninin hapisanede olduğu, bunların içerisinde 200 bin annenin de çocuğunu çeşitli sebeplerle yanında bulundurduğu ve cezaevi şartlarından kaynaklanan sayısız zorlukla karşılaştıklarını ifade etmektedir (Seymour, 2017). Cezaevindeki kadınlar, annelik durumları, hapis cezasının annelik rolleri, anne-çocuk ilişkileri ve aile dinamikleri üzerine etkileri konusunda yapılan çalışmalar (Allen, Flaherty ve Ely, 2010; Arditti ve Few, 2008; Barnes ve Stringer, 2014; Berry ve Eigenberg, 2003; Celinska ve Siegel, 2010; Enos, 2001; Gido, 1992; Mignon, 2012; Owen, 1998; Young & Reviere, 2006). Annelerin cezaevinde ortak zorluklarla karşılaştığından bahsederken bu zorlukların üstesinden gelmek için farklı yollar denediklerini göstermiştir.

Anneleri hapisanede olan çocuklar, yüksek riskli çocukların arasında en çok tehlike arz edenler olarak görülmektedir. Çünkü kadın mahkûmların çocukları, anneleri genellikle birincil bakıcıları olduğu için daha fazla travmaya maruz kalmaktadır (Fishman, 1983). Bu çocukların yaşadıkları travma derecelerine ve daha sonra topluma neden oldukları sorunların miktarına rağmen, hapsedilen annelerin çocukları garip bir şekilde göz ardı edilmiş bir gruptur. Bu yüzden cezaevlerinde çocuklarıyla yaşadıkları sayısız zorlukla tek başına mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar (Myers, Smarsh, Amlund-Hagan, Kennon, 1999). Oysa anneler cezaevindeki zorluklarla mücadele ederken çocuklarıyla olan ilişkilerini güçlendirici destekler alabilseler, olumsuz şartlardan kaynaklanan zorlukları aşabilmek için kendilerini güçlü hissedebilirler. Slead, Baraden ve Fonayy (2013) İngiltere’de çocuklarıyla birlikte cezaevinde kalan 77 anne ve çocuk için “Anneler ve Bebekler İçin Yeni Bir Başlangıç” adlı bir eğitim programını 8 hafta boyunca haftada bir gün 2 saat süreyle psikoterapistlerle birlikte uygulayarak gerçekleştirdiği çalışmada, anne ve bebek arasındaki bilinçsiz davranışları dikkatli bir şekilde gözlemlemiş ve oturumlarda annelerle "annelik" sorumluluklarını tartışmışlardır. Çalışmada, hapisanede bebekleriyle birlikte kalan annelerin bebeklerinden ayrılma endişesi yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca uygulanan eğitim programının anne bebek ilişkisinin kalitesini belirlediği ve annelere bebekleriyle olan davranış biçimlerinin nedenlerini anlama fırsatı verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Programa katılan anneler, eğitim sayesinde sıklıkla kendi çocukluk deneyimlerini ve ne hissettiklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Araştırma sonunda uygulanan programın annelerle bebeklerin ilişkilerini güçlendirmek için etkili bir araç olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’deki cezaevlerinde kalan annelerin kendi çocuklarını büyütürken benimsedikleri

tutumların incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada annelerin %14, 7'sinin çocuklarıyla birlikte kaldıkları ve işledikleri ya işledikleri düşünülen suçların demokratik ve aşırı koruyucu tutumları üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışmada annelere ve çocuklara eğitim verilmesi önerilmiştir (Kaynak ve Temel, 2016). Ülkemizde çocuklarıyla cezaevinde kalan annelerle deneysel çalışmalar yapılarak annelerin güçlendirilmesi, çocukların en kritik yaşları olan 0-6 yaş aralığında gelişimlerinin desteklenmesi sağlanabilir.

Araştırmada son olarak annelerin anne olarak cezaevinde sahip olduğu haklar ve beklentilere ilişkin sonuçlara bakıldığında annelerin bir kısmının süt, yumurta ve meyve suyu hakları olduğunu ifade ettikleri, bazı annelerin ise yalnızca süt hakları olduğunu söyledikleri görülmektedir. Farklı çalışmalarda cezaevinde anneleriyle kalan bu çocukların beslenme ihtiyaçlarının uygun bir şekilde giderilmediği hem cezaevi personeli hem de mahkûm anneler tarafından dile getirilmiştir. (Artar, 2012; Lockwood, 2013; Seymour, 2017). Cezaevlerinde kalori hesapları yetişkinlere göre yapılan yemeklere ek olarak çocukların yaşları dikkate alınmaksızın bir miktar süt verilmektedir (Artar, 2012). Artar (2012) ın yaptığı çalışmada cezaevi ortamının hem fiziki hem de sosyal şartları bakımından çocuklar için uygun olmadığı vurgulanmıştır. Artar (2012) tarafından da dile getirildiği gibi, kapalı cezaevlerinde küçük çocukların yürümesi, emeklemesi, tuvalet alışkanlığı kazanması mümkün değildir. Bu konuda gerekli önlemler cezaevi yönetimi tarafından alınarak, kolaylaştırıcı tedbirler uygulanmalıdır. Araştırmada annelerin çocukları için anaokulu hakkının olmasını sevinçle karşıladıkları sonucu bulunmuştur. Anaokulu ortamı bir mahrumiyet bölgesinde bulundukları ortada olan çocuklar için son derece olumlu bir yaşam ortamı sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü cezaevinde kalan tutuklu, mahkum ve uzmanlar tarafından ifade en birincil mahrumiyet, bu cezaevlerinde kalan çocuklar için, çevresel uyarıcılardan ve bizzat yaşamın kendisinden uzak kalmaktır. Orada büyüyen çocukların bina içinde hareketlerini kısıtlamadan oynamaları i mümkün olmamaktadır. Bu nedenle çocukların, yeterli karşılaşmadan yoksun kaldıkları için, dış uyaranlara karşı olması gerektiğinden farklı tepkiler verdikleri ve hatta bu uyaranlardan korktuklarını gösteren pek çok hikâye bulunmaktadır. Bunun engellenmesine biraz olsun katkı sağlamak için bazı cezaevlerinde kreş benzeri ortamlar oluşturulmakta ya da çocuklar dışarıdaki bir kreşe gönderilmektedir. Ancak bu imkândan yalnızca 3-6 yaş arası çocuklar yararlanabilmektedir. Belli saatler içinde sağlanan bu imkân yönünden de cezaevleri arasında bir dengesizlik göze çarpmaktadır (Artar, 2012).

Cezaevlerinde bu çocuklara uygun imkanlar oluşturulmasına sınırlı yönelik birtakım girişimler mevcuttur. Cezaevi politikası ve uygulamasının odak noktası, kadınları mahkûm ve suçlu olarak kabul etmek olsada, bu araştırma, cezaevinde çocuklarıyla kalan kadınların ihtiyaçlarının sık sık dikkate alındığını göstermektedir. Zaten çocukların oyuncak, giyim, eğitim gibi konularda ki pek çok ihtiyacının giderilmesi için çalışmalar yapmak cezaevi psikologu, sosyal hizmet uzmanı ve öğretmeninin görevleri arasındadır. Her cezaevinde bu görevlilerin tamamı bulunmayabilmektedir. Sivil toplum örgütleri ve diğer kurumlarla da iletişime geçip bu çocukların hangi ihtiyaçlarının ne oranda karşılanacağı konusunda çalışmaktadır. Bakırköy Kadın Cezaevinde yapılan bir röportajda annelerin “koğuştta adım atacak yer kalmıyor” diye onlara verilen küçük ranzaları koğuştta almadıkları ve bu yüzden çocukların anneleriyle birlikte uyumak zorunda kaldıkları belirtilmiştir. Yine aynı röportajda anneler çocuklarının koğuştta yaralanmalarla sonuçlanan kavgalara tanık olduklarını bu yüzden de çocuklarının agresif ve sinirli olduklarını ifade etmişlerdir (URL-1). Bu çalışmada da anneler sıklıkla cezaevi ortamında çocukların istemedikleri durumlara tanık olduklarından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. Ancak alan yazına bakıldığında cezaevi ortamı çocuklar açısından kesinlikle uygun bir yaşam alanı olmasa da, orada çocukların anneleriyle birlikte kalmalarının hem anne hem çocuk açısından büyük önem taşıdığı ifade edilmektedir. Bu nedenle cezaevlerindeki koğuştaların çocuklar için uygun materyallerle zenginleştirilmesi düşünülmelidir. Anne yoksunluğunun bir çocuk için en büyük sorunlardan birini teşkil ettiğini sıklıkla dile getiren uzmanlar bulunmaktadır. Çocukların beslenme, barınma ve eğitim ihtiyaçları ne kadar mükemmel sağlanırsa sağlansın anne yoksunluğunun her zaman en büyük sorunu teşkil edeceği, çocuğun annesinden ayrılmasından kaynaklanan sorunların sayısız ve son derece etkili olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Çocuklarda travma etkisi yapabilen bu durumun, tüm gelişimlerini de olumsuz etkilediği vurgulanmaktadır (Artar, 2012). Bu nedenle cezaevlerinde kalan kadınların dışarıdaki diğer çocukları da bir başka sorundur. Yapılan çalışmalar, baba cezaevine girdiğinde annenin çocuklarına sahip çıkarak bakımını üstlendiği ancak cezaevine giren anne olduğunda ailelerin dağılma riski yaşadığını ve çocukların devlet kurumlarının bakım ve gözetimine yönlendirildiği görülmektedir (Lockwood, 2013). Bu durumun iyileştirilmesi için çeşitli destek programları hazırlanarak cezaevlerinde çocuklarıyla birlikte kalan annelerin çocuklarıyla olan ilişkisi güçlendirilmeli ve cezaevi şartları onların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmelidir. Adalet Bakanlığına bağlı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünün yeni uygulamaya koyduğu bir proje kapsamında Sincan Ceza

İnfaz Kurumları kampüsü bünyesinde, Kadın Ceza İnfaz Kurumu ile Çocuk Ceza İnfaz Kurumu arasındaki boş arsaya çocuklarıyla birlikte kalan kadın hükümlü ve tutuklular için 5 bin 160 metrekare alana sahip ek bina inşa edildiği. Her ünite 8 odası bulunan 6 ünitelerden oluşan kampüste, 20 metrekare alana sahip odalarda toplam 48 tutuklu ve hükümlü çocuklarıyla birlikte kalabileceği belirtilmiştir. Ayrıca çocukların daha iyi bir psikolojiyle cezaevinden ayrılmaları ve topluma sağlıklı bir şekilde adapte olabilmeleri için kurumda bulunan psikolog, sosyolog, çocuk gelişim uzmanı ve sosyal çalışmacılar eşliğinde çocukları takip ederek, onların gelişimleri için oyun, oyuncaklar ve eğitsel faaliyetlerin geliştirildiği de ifade edilmiştir (URL-2).

5. ÖNERİLER

Araştırmanın sonucu göstermiştir ki; ceza infaz kurumlarında anneleriyle birlikte kalan çocuklar, farklı birçok çalışma alanının ilgi göstermesi dolayısıyla çok disiplinli olarak çalışılması gereken bir problemdir. En başta irdelenmesi gereken hukuki konular olmak üzere yapılacak tüm çalışmalarla, bu çocuklar için en uygun olanın ne olduğu ortaya konulmalıdır. Cezaevinde anneleriyle birlikte kalan çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına uygun bir şekilde beslenme ve temizlik konusundaki zorlukların giderilerek bu konudaki ihtiyaçlarının karşılanması, annelerine ve kendilerine gerekli destek hizmetlerinin sağlanması, eğitim materyalleri yönünden zenginleştirilmiş ortamlar oluşturulması, gerekiyorsa annelerinin de dahil edildiği bir takım etkinliklerle iletişim becerilerinin desteklenmesi, ceza infaz kurumlarının fiziksel yapılarında çocuklar için en uygun donanımların geliştirilmesi, ihtiyaca cevap verecek nitelikte sağlık imkanlarının sunulması anneleri ile cezaevinde yaşayan çocukların ihtiyaçları arasındadır. Adalet Bakanlığı tarafından Sincan Ceza İnfaz Kurumları kampüsü bünyesinde anne ve çocuklar için hayata geçirilen iyileştirme çalışmalarının tüm ceza infaz kurumlarında bir an önce hayata geçirilerek cezaevinde anneleriyle birlikte kalan çocukların yaşam koşullarının gözden geçirilmesi çocukların yüksek yararı çerçevesinde önerilebilir. Ayrıca bu araştırma, kadınların annelik deneyimlerinden hareketle kendi hikâyelerini anlattıkları bir çalışmadır; Bu nedenle, cezaevindeki annelerin görüşlerini araştırarak uzunlamasına bir çalışma yararlı olabilir. Çünkü uzunlamasına bir çalışma durumunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu tür bir araştırma, cezaevindeki anneleri ve çocuklarını destekleyen uygulama ve hizmetlerin geliştirilmesinin temelini oluşturması açısından yetkililere yol gösterici olabilir. Bütün bunlara ek olarak, araştırmanın bulgularına dayanarak şunlar söylenebilir;

1. Annelere cezaevinde duygusal destek sunulması konusunda cezaevi çalışanlarına eğitim verilebilir.

2- Annelerin cezaevindeki acil annelik ihtiyaçlarını belirleme ve bu ihtiyaçlarının karşılanması konusunda destek sağlanabilir.

3- Bu kadınların, çocuklarıyla ilgili korkularını, kaygılarını ve anne olarak rollerini tartışmalarına daha fazla fırsat sağlayacak ortamlar ve eğitimler düzenlenebilir. Bunun için çeşitli kurumlarla işbirliği yapılarak projeler hazırlanabilir.

4. Cezaevinde bulunan annelerin ihtiyaçlarını belirlemeye ve desteklemeye yönelik daha gerçekçi yaklaşımların hayata geçirilmesi için farklı sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklaşa çalışmalar yapılarak çocukların daha sağlıklı beslenme, gelişim takibi ve gelişimsel destek hizmeti almaları sağlanabilir.

5- Çocuklarıyla cezaevinde bulunan annelerin koğuş şartları iyileştirilebilir. Sincan Ceza İnfaz Kurumları kampüsü bünyesinde yapılan uygulamanın benzeri, çocuklar için ayrı bir yatak ve çocuklarıyla birlikte vakit geçirebilecekleri açık hava oyun alanları düzenlenebilir.

Kısacası; ülkemizde ve dünyada yüzlerce çocuk annelerinin tutuklanması ve hapsedilmesinin olumsuz etkilerine maruz kalmaktadır. Bu nedenle anneleriyle birlikte cezaevi koşullarında yaşamak zorunda kalan çocuklar için de Birleşmiş Milletlerin Çocuk Hakları temel prensipleri çerçevesinde gereken hassasiyet gösterilmelidir. Söz konusu çocukların öncelikli ihtiyaçları belirlenirken; çocukları tehlikeden korumak ve her durumda çocuğun üstün yararını gözetmenin ana amaç olduğu gerçeği ihmal edilmemelidir. Çocuk dostu bir bakış açısıyla cezaevlerinde çocuklarıyla birlikte kalan annelerin ihtiyaçlarını gidererek anne-çocuk etkileşimini zenginleştirecek, tutuklu kadınların annelik yapmalarını kolaylaştıracak fiziksel ve psikolojik hizmetlerin iyileştirilmesi için gereken önlemlerin alınmasının, anne-çocuk ilişkisinin sağlıklı bir zeminde yaşanması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Allen, S., Flaherty, C. & Ely, G. (2010). Throwaway moms: Maternal incarceration and the criminalization of female poverty. *Affilia*, 25, 160-172.
- Arditti, J. A. & Few, A. (2008). Maternal distress and women's reentry into family and community life. *Family Process*, 47, 303-321.
- Arendell, T. (2000). Conceiving and investigating motherhood: the decade's scholarship. *Journal of Marriage and Family*, 62, 4, 1192-1207.

- Artar, F. (2012). Mahkumiyetin mahrum çocukları: ceza infaz kurumlarında anneleriyle yaşayan çocukların yaşam şartları ve ihtiyaçları. Ankara: *Uluslararası Katılımlı Çocuk İhtiyaçları Sempozyumu Bildiri Kitabı*.
- Anaraki, N. R. & Boostani, D. (2014). Mother-child interaction: a qualitative investigation of imprisoned mothers. *Quality & Quantity*, 48(5), 2447-2461.
- Barnes, S. L. & Stringer, E. C. (2014). Is motherhood important? imprisoned women's maternal experiences before and during confinement and their prerelease expectations. *Feminist Criminology*, 9, 3-23.
- Benza, S. & Liamputtong, P. (2014). Pregnancy, childbirth and motherhood: A meta-synthesis of the lived experiences of immigrant women. *Midwifery*, 30(6), 575-584.
- Berry, P. E. & Eigenberg, H. M. (2003). Role strain and incarcerated mothers. *Women & Criminal Justice*, 15, 101-119.
- Burç, P. E. (2015). Popüler kültür ve annelik: anneliğin farklı görünüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, Erişim adresi: <http://www.dergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/Pinar-Ezgi-Burc-14Eylul2015.pdf>. (erişim tarihi:20.02.1018).
- Caddle, D. & Crisp, D. (1997) *Imprisoned Women and Mothers* London: Home Office
- Celinska, K. & Siegel, J. (2010). Mothers in trouble: Coping with actual or pending separation from children due to incarceration. *The Prison Journal*, 90, 447-474..
- Coşkun, H. (2018) *Sosyal medyada annelik kimliği bağlamında kullanılan açıklayıcı repertuarlar ve özne konumları* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- DiCicco-Bloom, B. & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical education*, 40(4), 314-321.
- Enos, S. (2001). *Mothering from the inside: Parenting in a women's prison*. New York: State University of New York Press.
- Easterling, B. A. & Feldmeyer, B. (2017). Race, incarceration, and motherhood: Spoiled identity among rural white mothers in prison. *The Prison Journal*, 97(2), 143-165.
- Fishman, S.F. (1983). The impact of incarceration on children of offenders. *Journal of Children in Contemporary Society*, 15(1), 89-99.
- Flynn, C., Bartlett, T., Arias, P. F., Evans, P. & Burgess, A. (2015). Responding to Children When Their Parents are Incarcerated: Exploring the Responses in Victoria and New South Wales, Australia. *Law in Context*. 32, 4-27.
- Fung, J. J., ve Lau, A. S. (2009). Punitive discipline and child behavior problems in chinese american immigrant families: the moderating effects of indigenous child-rearing ideologies. *International Journal of Behavioral Development*. 33(6), 520-530.

- Gido, R. (1992). Invisible women: The status of incarcerated women with HIV/AIDS. *The Justice Professional*, 7, 25-33.
- Glesne, C. (2013). Nitel araştırmaya giriş (2. Baskı). Çev. Ali Ersoy-Pelin Yalçınoglu. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Giray, F. & Haznedoğlu, B. (2012). Türkiye’de kadın cezaevlerine genel bakış: Sorunlar ve çözüm önerileri. İstanbul: Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı Yayınları.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M.B. & Taşgın, S. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Goldenberg, H. & Goldenberg, I. (1991). *My self in family context: A personal journal*. Pacific Grove, Calif: Brooks/Cole.
- Hagan, J. & Foster, H. (March 01, 2012). Children of the american prison generation: Student and school spillover effects of incarcerating mothers. *Law and Society Review*, 46, 1, 37-69.
- Heidinger, I. (2008). Das prinzip mütterlichkeit-kulturleistung und soziale ressource gegenstandstheoretische perspektiven und handlungsorientierter ansatz “Reflexive Elternbildung”
- Huberman, A. M. & Miles, M. B. (1994). Data management and analysis methods.
- Kaynak, B. & Temel, F. (2016). Ceza infaz kurumlarındaki annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2127-2142. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/kefdergi/issue/27735/316743>.
- Laney, E.K., Hall, M.E.L., Anderson, T.L. & Willingham, M.M. (2015). Becoming a mother: the influence of motherhood on women’s identity development *Identity* 15/2: 126-145.
- Levi, P., ve Levi, P. (1986). *Survival in Auschwitz ; and, the reawakening: Two memoirs*. New York: Summit Books.
- Linhout, I., Markus, M., Hoogendijk, T., Borst, S., Maingay, R., Spinhoven, P., Dyck, R. & Boer, F. (2006). Child rearing style of anxiety-disordered parents. *child psychiatry Human Development*. 37, 89-102.
- Loper, A. (2006). Parenting programs for incarcerated parents: current research and future directions. *Criminal justice policy review*, 17, (4), pp:407-427.
- Lockwood, K. (2013). *Mothering from the inside: narratives of mothers in prison*. PhD thesis. Huddersfield: University of Huddersfield.
- Mahmood, D. (1980). Attitudes of iranian urban working mothers towards child-rearing practices. Yayınlanmamış Doktora Tezi. United States International Universitesi, San Diego.
- Mignon, S. I. & Ransford, P. (January 01, 2012). Mothers in prison: maintaining connections with children. *Social Work in Public Health*, 27, 1-2.
- Miller, T. (2010). Annelik duygusu mitler ve deneyimler. (Çev: Gül Tunçer). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Myers, B.J., Smarsh, T.M., Amlund-Hagan, K. & Kennon, S. (1999). Children of incarcerated mothers. *Journal of Child and Family Studies*, 8(1), 11-25.

- Owen, B. A. (1998). In the mix: Struggle and survival in a women's prison. *SUNY Press*.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkalp, E. (2004). Davranış Bilimlerine Giriş. *Anadolu Üniversitesi Web-Ofset: Eskişehir*.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Pegem Akademi, Ankara.
- Raikes, B. & Lockwood, K. (2011) Mothering from the Inside: a small scale evaluation of Acorn House, an overnight child contact facility at HMP Askham Grange Prison *Service Journal* 3, (194), pp:19.
- Riley, S. G. (1990). *American magazine journalists, 1900-1960: First series*. Detroit: Gale Research.
- Shamai, M. & Kochal, R. B. (2008). Motherhood starts in prison: the experience of motherhood among women in prison. *Family process*, 47(3), 323-340.
- Seymour, C. & Hairston, C. F. (Eds.). (1998). *Children with parents in prison: Child welfare policy, program, and practice issues*. Transaction Publishers.
- Sleed, M., Baradon, T. & Fonagy, P. (2013). New Beginnings for mothers and babies in prison: A cluster randomized controlled trial. *Attachment & Human Development*, 15(4), 349-367.
- Tulviste, T. & Ahtonen, M. (2007). Child-rearing values of estonian and finnish mothers and fathers. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 38(2), 137-155.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- Türkdoğan, Ö. (2013). Ana akım medyada annelik miti *Kadın Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 13,35-59.
- United Kingdom Ministry of Justice. (2009). Short Study on Women Offenders. http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.cabinetoffice.gov.uk/media/209663/setf_short_study_womenoffenders.pdf adresinden 01.05.2015 tarihinde erişilmiştir.
- Young, V. D. & Reviere, R. A. (2006). Women behind bars: Gender and race in US prisons. Boulder, CO: *Lynne Rienner Publishers*.
- URL-1, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1006029-cezaevinde-buyuyen-cocuklar>).
- http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2016_faliyet_raporu.pdf
- URL-2, <https://www.sabah.com.tr/ankara-baskent/2020/09/11/kadin-mahkmun-bebegine-sicak-yuva>. Adresinden 01.11.2020 tarihinde erişilmiştir.

Tarih ve Sayısı: 15/06/2015-10413

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 57292265-204.06.03-879/94363
Konu : Nuran Tuncer araştırma
izin talebi

08/06/2015

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterliğine

İlgi :23845617-622.01 sayılı ve 16.04.2015 tarihli yazı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü Öğretim Üyesi Nuran TUNCER'in "Hükümlü ve Tutuklu Annelerin Annelik Deneyimleri" konulu doktora tez çalışmasını Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gerçekleştirmesi talebine ilişkin. İlgi yazınız ve ekleri incelendi.

Talebe konu çalışmanın; hükümlü-tutukluların rızaları alınarak, yukarıda belirtilen ceza infaz kurumunda, 08.06.2015-07.08.2015 tarihleri arasında, kurumun belirleyeceği tarih ve saatler ile kurumun uygun göreceği alanlarda, çalışmaya katılacak hükümlü-tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onay formu doldurulması, yapılacak çalışmayla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin Genel Müdürlüğümüze gönderilmesi, çalışma sonucunun Genel Müdürlüğümüzün izni olmaksızın yayınlanmaması, basın yayın organlarıyla paylaşımaması koşullarıyla, kurum görevlileri nezaretinde, gerekli güvenlik önlemleri altında gerçekleştirilmesi uygun görülmüş olup, konu hakkında Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılıklarına gerekli talimat verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Ali YILDIZ
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Tarih ve Sayı: 20.11.2020-25440

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 57292265-204.06.03-E.934/133554
Konu : İzin Talebi

20.11.2020

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : 10/11/2020 tarihli ve E.12784 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Nuran TUNCER'in 08.06.2015 - 07.08.2015 tarihleri arasında Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çocuklarıyla birlikte kalan annelerle görüşmeler yaparak gerçekleştirdiği "Hükümlü ve Tutuklu Annelerin Annelik Deneyimleri" konulu bilimsel araştırmanın yayınlanması talep edilen ilgi yazı ve ekleri incelendi.

Çocuğun yitksek yararına hizmet eden çalışmanız takdirle karşılanmış olup, yayınlanması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür: Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne ve Bakırköy Adalet Anaokulu Kurucu Müdiresi Arzu ARSLAN'a çalışmaya desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

Katkı Oranı Beyanı: Dr. Öğr. Üyesi Nurhan TUNCER, Makale Katkı Oranı: %55; Prof. Dr. Neslihan AVCI, Makale Katkı Oranı: %45.